

تحلیل وضعیت تجارت سیمان در ایران و جهان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۱۹۷۳۸
کد موضوعی: ۳۱۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۲/۸

عنوان گزارش:
تحلیل وضعیت تجارت سیمان در ایران و جهان

نوع گزارش: طرح/ لایحه □، نظارتی □، راهبردی ■

نام دفتر:

مطالعات انرژی، صنعت و معدن
(گروه معدن و صنایع معدنی)

تهیه و تدوین کنندگان:

سیدعلیرضا فاطمی، علی مصطفی پور، محمدحسین پیروی

ناظران علمی:

حبیب‌اله ظفریان، سعید شجاعی

گرافیک و صفحه آرایی:

نقیسه حاجی صفری

ویراستار ادبی:

زهرة عطاردی

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۲/۷/۱

واژه‌های کلیدی:

۱. سیمان
۲. محصولات سیمانی
۳. مزیت صادراتی
۴. کلینکر

دفتر مطالعات انرژی، صنعت و معدن

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۸
۲. زنجیره تولید سیمان.....	۹
۳. وضعیت تجارت سیمان در جهان.....	۱۰
۴. وضعیت صادرات سیمان.....	۲۱
۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۲۶
منابع و مآخذ.....	۲۷

فهرست جداول

جدول ۱. آمار مربوط به در آمد و میزان رشد صادرات سیمان پرتلند در سطح جهان.....	۱۲
جدول ۲. آمار مربوط به در آمد و میزان رشد صادرات کلینکر در سطح جهان.....	۱۳
جدول ۳. آمار مربوط به در آمد و میزان رشد صادرات سیمان سفید در سطح جهان.....	۱۴
جدول ۴. آمار مربوط به در آمد و میزان رشد صادرات سیمان رنگی یا غیررنگی در سطح جهان.....	۱۵
جدول ۵. آمار مربوط به در آمد و میزان رشد صادرات مصنوعات سیمانی در سطح جهان.....	۱۵
جدول ۶. جزئیات محصولات سیمان صادراتی در سال ۱۴۰۱.....	۲۱
جدول ۷. فهرست مقاصد اصلی صادرات کشور در سال ۱۴۰۱.....	۲۲
جدول ۸. تحلیل نقش ایران در بازارهای وارداتی عمده و در دسترس (اعداد بر حسب هزار دلار).....	۲۳
جدول ۹. مقایسه سود ناخالص و حاشیه سود ناخالص شرکت‌های سیمانی در حوزه واردات و صادرات.....	۲۵

فهرست نمودار

نمودار ۱. روند صادرات جهانی سیمان در ۱۰ سال گذشته.....	۱۰
نمودار ۲. در آمد صادراتی کشورهای صادر کننده منطقه و آسیا.....	۱۱
نمودار ۳. هزینه واردات کشورهای اصلی وارد کننده محصولات سیمانی.....	۱۱
نمودار ۴. باز یگران اصلی صادرات سیمان پرتلند در سطح جهان.....	۱۲
نمودار ۵. باز یگران اصلی صادرات کلینکر در سطح جهان.....	۱۳
نمودار ۶. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات کشور ترکیه.....	۱۷
نمودار ۷. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات پاکستان.....	۱۸
نمودار ۸. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات عربستان سعودی.....	۱۹
نمودار ۹. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات امارات.....	۲۰
نمودار ۱۰. سهم از در آمد، سهم از حجم و در آمد صادراتی انواع محصولات سیمانی ایران.....	۲۱
نمودار ۱۱. تفاوت قیمت‌های فروش صادراتی و داخلی کلینکر شرکت قاین.....	۲۴
نمودار ۱۲. تفاوت قیمت‌های فروش صادراتی و داخلی سیمان شرکت قاین.....	۲۴

فهرست اشکال

شکل ۱. نمای بازارهای وارد کننده سیمان از ترکیه.....	۱۶
شکل ۲. نمای بازارهای وارد کننده سیمان از پاکستان.....	۱۸
شکل ۳. نمای بازارهای وارد کننده سیمان از عربستان سعودی.....	۱۹
شکل ۴. نمای بازارهای وارد کننده سیمان از امارات.....	۲۰

تحلیل وضعیت تجارت سیمان در ایران و جهان

چکیده

در سال ۲۰۲۲ ارزش صادرات سیمان و کلینکر جهان حدود ۱۳/۵ میلیارد دلار بود که از این مقدار ۳۲/۵ درصد کلینکر، ۵/۱ درصد سیمان سفید و مابقی (۶۲/۴ درصد) انواع سیمان‌های تیپ بودند. بررسی‌ها نشان از آن دارد که تجارت جهانی سیمان پرتلند با رشد مواجه نیست، اما کماکان به‌عنوان اصلی‌ترین محصول این زنجیره شناخته می‌شود. بازارهای جهانی برای سیمان سفید و سایر سیمان‌ها محدود است و رشدی نیز در آن ملاحظه نمی‌شود. اما در خصوص تجارت کلینکر و مصنوعات بتنی رشدهای قابل توجهی مشاهده می‌شود. در میان رقبای منطقه‌ای ایران، مهم‌ترین تمایز ترکیه در بالا بودن سهم سیمان پرتلند و سیمان سفید از سبدهای صادرات و فراتر رفتن محصولات این زنجیره از کشورهای همسایه بوده است.

ارزش صادرات سیمان کشور در سال ۱۴۰۱ حدود ۳۳۲ میلیون دلار (کمتر از ۱ درصد ارزش کل صادرات غیرنفتی) و بیشتر به مقصد کشورهای همسایه (مانند کشورهای کویت، عراق و افغانستان) بوده است. کلینکر اصلی‌ترین محصول در سبدهای صادراتی کشور است. این در حالی است که با توجه به اشباع بودن پوشش کامل نیاز کشور، ظرفیت صادرات ۲۰ میلیون تن محصولات زنجیره سیمان وجود دارد. بررسی‌ها نشان از آن دارد که فروش صادراتی در شرکت‌های تولیدکننده سیمان صرفاً برای حفظ سطح تولید و درآمد شرکت و ایجاد درآمدهای ارزی انجام می‌شود. تفاوت میان قیمت‌های داخلی و صادراتی نیز نوسانی است؛ به طوری که در برخی مواقع قیمت فروش داخلی از قیمت فروش صادراتی بیشتر بوده است. از این رو برنامه‌ریزی جهت افزایش ارزش افزوده محصولات و ایجاد تنوع در مقاصد صادراتی اهمیت دارد.

خلاصه مدیریتی

بیان / شرح مسئله

در حال حاضر سیمان جزء محصولاتی است که علاوه بر پوشش کامل نیاز داخل کشور، ظرفیت صادرات به کشورهای مختلف را نیز داراست. با توجه به آخرین اطلاعات موجود از ظرفیت تولید و میزان فروش سیمان، در حال حاضر برای حدود ۲۰ میلیون تن از ظرفیت تولید سیمان کشور (از مجموع ۸۵ میلیون تن)، بازار داخلی وجود نداشته و تنها امکان صادرات وجود دارد [۱]. همچنین با توجه به اینکه بازار داخلی سیمان کشور در حال حاضر اشباع است، یکی از راهکارهای پیش روی این صنعت، توسعه صادرات است. لذا از این منظر تحلیل وضعیت بازار و تجارت این محصول در جهان و کشورهای منطقه حائز اهمیت است.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

- در سال ۲۰۲۲ ارزش صادرات سیمان و کلینکر جهان حدود ۱۳/۵ میلیارد دلار بود که از این مقدار ۳۲/۵ درصد کلینکر، ۵/۱ درصد سیمان سفید و ۶۲/۴ درصد انواع سیمان‌های تیپ بودند. بررسی‌ها نشان می‌دهد میزان صادرات سیمان پرتلند، طی بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱ تغییر نداشت، به طوری که در سال ۲۰۲۱، ۵۳/۱ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده و سهم آن در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبد محصولات صادراتی سیمانی ۲/۲ درصد کاهش پیدا کرده است [۲]. در نتیجه هر چند این نوع سیمان با بازار رو به رشدی مواجه نیست، اما کماکان به عنوان اصلی‌ترین محصول این زنجیره شناخته می‌شود. این در حالی است که در این بازه زمانی سهم صادرات کلینکر ۵/۳ درصد افزایش داشته است که بیشتر ناشی از افزایش کشورهای تولیدکننده سیمان از کلینکر وارداتی است.
- سهم سیمان سفید و سایر سیمان‌ها از کل صادرات به ترتیب ۵/۵۲ و ۴/۷۴ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده‌اند؛ این در حالی است که سهم آنها در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبد محصولات صادراتی سیمانی ثابت بوده است. به عبارت دیگر بازارهای جهانی برای سیمان سفید و سایر سیمان‌ها محدود است و رشدی نیز در آن ملاحظه نمی‌شود. با این حال تجارت جهانی در حوزه مصنوعات سیمانی در سال ۲۰۲۱، حدود ۹۱۵۳ میلیون دلار بوده است. این بازار رشدی ۱۰ درصدی را تجربه می‌کند؛ که فراتر از همه انواع سیمان است. همچنین طی سال‌های گذشته تمامی کشورهای مطرح عرصه صادرات زنجیره سیمان، تجارت خود را در حوزه مصنوعات بتنی افزایش داده‌اند.
- برای تحلیل رفتار سه کشور مهم منطقه جنوب غرب آسیا در صادرات سیمان، ترکیه پاکستان، عربستان سعودی و امارات مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در این میان، اصلی‌ترین مقاصد صادراتی ترکیه به عنوان موفق‌ترین صادرکننده سیمان منطقه، آمریکا، رژیم غاصب صهیونیستی، سوریه و ساحل عاج هستند. این موضوع نشان می‌دهد کشور ترکیه توانسته است بر محدودیت‌های حمل سیمان در مسافت‌های طولانی فائق آمده و مزیت خود را در بازار ایالات متحده آمریکا به عنوان مشتری اصلی خود حفظ کند. سهم سیمان پرتلند ۵۵، سیمان سفید ۱۱ و کلینکر ۳۳ درصد از کل صادرات این کشور در زنجیره سیمان است.
- کشورهای افغانستان، سریلانکا و بنگلادش نیز مهم‌ترین مقاصد صادراتی سیمان پاکستان هستند. حضور پررنگ‌تر پاکستان در افغانستان نشان از وجود فرصت‌هایی برای افزایش صادرات به افغانستان است. ۹۹ درصد از صادرات سیمان پاکستان را کلینکر تشکیل می‌دهد.
- مقاصد اصلی صادرات عربستان سعودی، کشورهای یمن، اردن، غنا و بحرین است. ۶۵ درصد از صادرات این کشور مربوط به کلینکر، ۲۲ درصد سیمان پرتلند و ۱۲ درصد سیمان سفید است. مقاصد اصلی صادرات امارات متحده عربی، کشورهای بنگلادش و عمان است. کلینکر بیشترین سهم را در سبد محصولات صادراتی این کشور با ۷۰ درصد داشته است. پس از آن نیز ۱۶ درصد سیمان پرتلند، ۱۰ درصد سیمان سفید و ۳/۲ درصد سایر سیمان بوده است.
- با توجه به آخرین آمار گمرک، ارزش صادرات سیمان کشور در سال ۱۴۰۱ حدود ۳۳۲ میلیون دلار، کمتر از ۱ درصد ارزش کل صادرات غیر نفتی کشور بوده است [۱]. کلینکر اصلی‌ترین محصول در سبد صادراتی کشور، با سهم ۶۸ درصدی از کل حجم صادرات است. ایران ۱/۱ درصد از بازار صادراتی سیمان پرتلند را در سال ۲۰۲۱ در اختیار دارد. این در حالی است که درآمد صادراتی سیمان برای ایران طی ۱۱ سال گذشته به صورت میانگین حدود ۱۴/۷ درصد کاهش پیدا کرده و جای خود را به کلینکر داده

است. در خصوص سیمان سفید ایران ۲/۹ درصد از بازار صادراتی آن را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. همچنین ایران ۲/۲ درصد بازار صادراتی سایر سیمان‌ها را نیز در اختیار دارد. مقصد اصلی صادرات سیمان جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۱ کشورهای همسایه، از جمله کویت، عراق، افغانستان و پاکستان بوده‌اند. در کل به نظر می‌رسد وضعیت صادرات صنعت سیمان کشور، به رغم لغو معافیت‌های مالیاتی صادرات و اعمال عوارض، از نظر ارزش افزوده عقب‌گرد داشته است؛ به نحوی سهم کلینکر در سبد محصولات صادراتی کشور در مقابل محصولاتی همچون سیمان پرتلند افزایش داشته است.

■ براساس بررسی‌های صورت گرفته در تمامی شرکت‌ها حاشیه سود ناخالص فروش داخلی از حاشیه فروش صادراتی بیشتر است. این به آن معنی است که فروش صادراتی در شرکت‌های مورد بررسی صرفاً برای حفظ سطح تولید و درآمد شرکت و ایجاد درآمدهای ارزی انجام می‌شود.

پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

با توجه به نکات ذکر شده، پیشنهاد می‌شود استراتژی‌های زیر در حوزه صادرات سیمان مورد توجه قرار گیرد:

■ با توجه به پایین بودن نرخ صادراتی کلینکر باید سهم صادرات کلینکر در صادرات محصولات سیمانی به مرور کاهش یافته و سهم محصولات نهایی از جمله سیمان سفید و سیمان‌های آمیخته در سبد صادراتی کشور افزایش یابد. در این راستا می‌توان از ابزاری که در قوانین بودجه سالیانه کشور طی چند سال گذشته و همین‌طور در قانون جهش تولید دانش‌بنیان و لایحه برنامه هفتم توسعه، ناظر به لغو معافیت مالیاتی صادرات و اخذ عوارض از صادرات مواد خام و نیمه‌خام استفاده کرد.

■ در حال حاضر ظرفیت بسیار مناسبی در حوزه مصنوعات سیمانی و محصولات پایین دستی آن در بازار منطقه وجود دارد. شرکت‌های سیمانی می‌توانند از این ظرفیت استفاده کرده و به سمت زنجیره پایین دست حرکت کنند تا محصولات متنوع‌تری را به بازار جهانی عرضه کنند.

■ با توجه به شرایط جغرافیایی کشور، علاوه بر کشورهای حوزه CIS، حوزه‌های جغرافیایی کشورهای حاشیه اقیانوس هند با بازار حدود ۲/۳ میلیارد دلار، کشورهای آفریقایی با بازار بیش از ۲/۸ میلیارد دلار و آسیای غربی با بازاری بیش از ۱/۳ میلیارد دلار، می‌توانند مقاصد مناسبی جهت صادرات باشند.

۱. مقدمه

در حال حاضر سیمان جزء محصولاتی است که علاوه بر پوشش کامل نیاز داخل کشور، ظرفیت صادرات به کشورهای مختلف را نیز داراست. با توجه به آخرین اطلاعات موجود از ظرفیت تولید و میزان فروش سیمان، همچنین با توجه به واقع بینانه نبودن توسعه ظرفیت در این صنعت و راکد بودن فعالیت‌های عمرانی در کشور، در حال حاضر برای حدود ۲۰ میلیون تن از ظرفیت تولید سیمان کشور (از مجموع ۸۵ میلیون تن)، بازار داخلی وجود نداشته و تنها امکان صادرات وجود دارد. با توجه به ورود سیمان به بورس کالا و شفافیت کامل در فروش آن و همچنین کمتر بودن نیاز کشور نسبت به میزان تولید فعلی، می‌توان گفت بازار داخلی کشور در حال حاضر اشباع بوده و بین کارخانجات سیمانی با توجه به منطقه آنها تقسیم شده است. لذا در حوزه سیمان باید تمرکز بیشتری بر حوزه صادرات سیمان و محصولات جانبی آن انجام شود و به خوبی آن را توصیف کرد تا فرصت‌ها و تهدیدهای آن مشخص شده و استراتژی مناسبی در سطح حاکمیتی برای صادرات آن اتخاذ شود. این استراتژی صادرات سیمان باید ناظر بر سود واقعی از صادرات سیمان، وضعیت رقابتی منطقه، کشش بازار داخل و بازار صادراتی و در عین حال در نظر گرفتن موضوع ناترازی انرژی باشد. در این گزارش، ابتدا به بیان زنجیره تولید سیمان پرداخته می‌شود؛ سپس وضعیت تجارت سیمان در جهان مورد بررسی قرار می‌گیرد و در نهایت به وضعیت صادرات سیمان کشور پرداخته می‌شود.

۲. زنجیره تولید سیمان

در مراحل و روش تولید سیمان به شکل تر یا خشک، مواد اصلی اولیه تولید سیمان با نسبت مشخص مخلوط شده و در کوره های تونلی در معرض حرارت قرار می گیرد؛ محصول به دست آمده کلینکر نام دارد. سیمان از آسیای کلینکر و افزودن برخی مواد به آن (مانند گچ) به دست می آید. مواد متداول مورد استفاده برای تولید سیمان شامل سنگ آهک، پوسسته، سنگ آهک نرم (کربنات کلسیم) یا مارن (خاک رس آهکی) ترکیب شده با شیل (سنگ رسی)، خاک رس، تخته سنگ، سرباره کوره بلند، ماسه سیلیس و سنگ آهن است.

۲-۱. کلینکر

کلینکر^۱ در واقع ماده اولیه مورد نیاز در تولید سیمان است که قطری بین ۳ تا ۲۵ میلی متر دارد و از حرارت دادن سنگ آهن هماتیته، بوکسیت و سنگ آهک در طی مرحله کوره سیمان به دست می آید. برای ساخت کلینکر باید اول سنگ آهک استخراج و در سنگ شکن و آسیا تا ابعاد میکرونی خرد شود. پس از آن مواد اولیه با نسبت معین مخلوط شده و برای فرایند کلسیناسیون یا پخت وارد کوره می شود؛ مواد مذکور به یکدیگر متصل می شوند و تشکیل گلوله هایی به اندازه ۴ تا ۳۰ میلی متر می دهند که به آنها تفاله کوره یا کلینکر می گویند.

۲-۲. سیمان پرتلند

سیمان پرتلند سیمانی است که از مخلوط مواد آهکی و رسی با اکسیدهایی نظیر اکسید سیلیسیم، اکسید آلومینیوم و اکسید آهن همراه با حرارت لازم جهت ذوب آنها و تولید کلینکر و آنگاه آسیاب کردن کلینکر حاصله و مخلوط آن با ۴ درصد گچ تولید می شود و به علت مقدار زیاد تولید و مصرف آن از مهم ترین سیمان ها به شمار می رود. نام گذاری این نوع سیمان به علت شباهت زیاد آن با سنگ های استخراج شده از جزیره پرتلند می باشد و دارای ۵ نوع می باشد که به نام سیمان های نوع یک تا پنج معروف است.

۱. **سیمان پرتلند نوع ۱:** این نوع سیمان در مصارف عمومی ساختمان کاربرد داشته و در موضعی که بتن با سولفات های محلول در آب، به کار می رود. از خصوصیت بارز دیگر اینکه، سرعت آزاد شدن حرارت در آن بالاست و مقدار کلینکر به کار رفته در تهیه این نوع سیمان حدود ۹۵ درصد و گچ به کار رفته در آن ۵ درصد کل سیمان است. در حال حاضر شرکت های سیمان آباد، آبیک، ارومیه، اصفهان، تهران، خزر، دورود، سپاهان، شمال و ... از تولید کنندگان این نوع سیمان هستند.

۲. **سیمان پرتلند نوع ۲:** سیمان پرتلند نوع دوم در مقایسه با پرتلند نوع اول در برابر سولفات ها مقاوم تر و سرعت آزاد شدن حرارت در آن کمتر است. بنابراین این نوع سیمان در سازه هایی که ایجاد حرارت نسبتاً کمی در آنها مطلوب است، به کار می رود؛ این نوع سیمان را سیمان اصلاح شده پرتلند نیز می گویند. همچنین مطابق استاندارد آمریکا برای سیمان، به دلیل بالا بودن مقدار کاربید گوگرد در سیمان نوع دوم، آن را سیمان بلیت نیز می نامند.

۳. **سیمان پرتلند نوع ۳:** این نوع سیمان یک سیمان پرتلند زود سخت شونده است و مواقعی به کار می رود که گسترش سریع مقاومت اولیه ضروری باشد. همچنین سیمان نوع سوم در ساختمان سازی تجاری کاربرد دارد. به خصوص هنگامی که جابه جا کردن سریع تر قالب بندی بتن ضروری باشد. این سیمان با آسیاب کردن کلور کلسیم به همراه سیمان پرتلند نوع ۱ به دست می آید و از آنجا که کلور کلسیم جاذب رطوبت است، مقدار آن نباید بیشتر از ۲ درصد باشد. بنابراین، بسیار مهم است که سیمان نوع ۳ را بتوان در شرایط خشک انبار کرد. به طوری که این سیمان یک ماه پس از تحویل باید مورد استفاده قرار گیرد.

۴. **سیمان پرتلند نوع ۴:** از این نوع سیمان برای مصارف بتن ریزی حجیم سدها و سایر ساختمان های بزرگ به منظور کاهش ترک برداشتن بتن که ناشی از تجمع حرارت هیدراته شدن است، استفاده می شود. این نوع سیمان نوع ویژه ای از سیمان نوع ۲ به شمار می رود و دارای گرمای هیدراتاسیون پایین است و در مواقعی که حجم زیادی از بتن مور جهانز است به کار می رود.

۵. **سیمان پرتلند نوع ۵:** این نوع سیمان در برابر اثرات مخرب سولفات ها بسیار مقاوم است و در انواع ساختمان های بتنی که امکان تماس با خاک ها و آب های زیر زمینی حاوی مقادیر زیاد سولفات را دارند، استفاده می شود.

1. Clinker

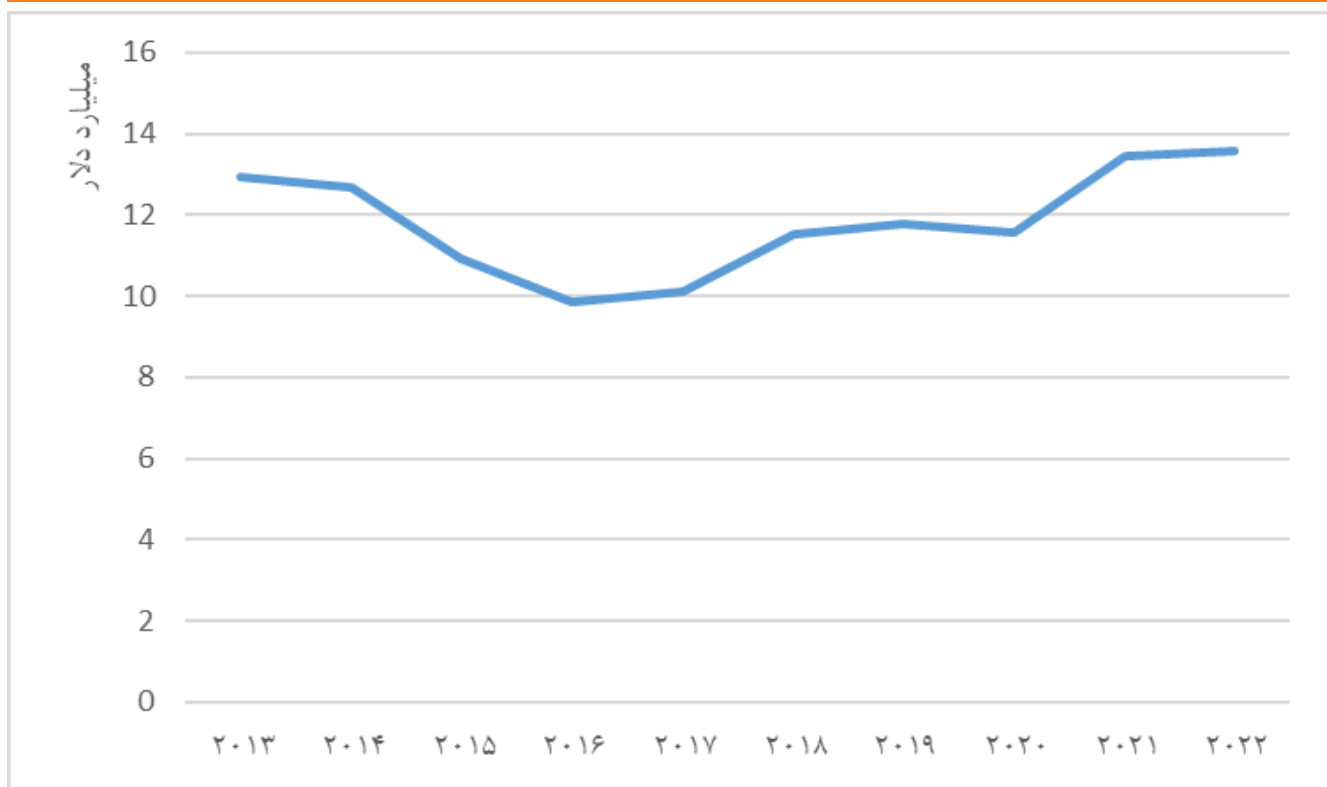
۳-۲. سیمان سفید

این سیمان یک کالای تزئینی بوده و عمدتاً در روکار ساختمان‌ها، به‌منظور تزئین یا انعکاس نور آفتاب جهت پیشگیری از گرما به کار می‌رود و ویژگی آن این است که سطح بتن را لکه‌دار نمی‌کند؛ زیرا مقدار قلیایی قابل حل آن کم است. سیمان سفید در مقایسه با سیمان پرتلند دارای مقاومت کمتری است. جهت کنترل سرعت گیرایی سیمان سفید، در هنگام آسیاب این محصول از گچ یا آندریت استفاده می‌شود. نظر به حساسیتی که در مورد سفیدی رنگ این سیمان وجود دارد، به‌جای استفاده از سوخت‌های جامد که ایجاد خاکستر می‌کند، از سوخت‌های مایع و گاز طبیعی استفاده می‌شود.

۳. وضعیت تجارت سیمان در جهان

در سال ۲۰۲۲ ارزش صادرات سیمان و کلینکر جهان حدود ۱۳/۵ میلیارد دلار بود که از این مقدار ۳۲/۵ درصد کلینکر، ۵/۱ درصد سیمان سفید و مابقی (۶۲/۴ درصد) انواع سیمان‌های تیپ بودند. در نمودار ۱ روند صادرات جهانی سیمان در ۱۰ سال گذشته نشان داده شده است.

نمودار ۱. روند صادرات جهانی سیمان در ۱۰ سال گذشته

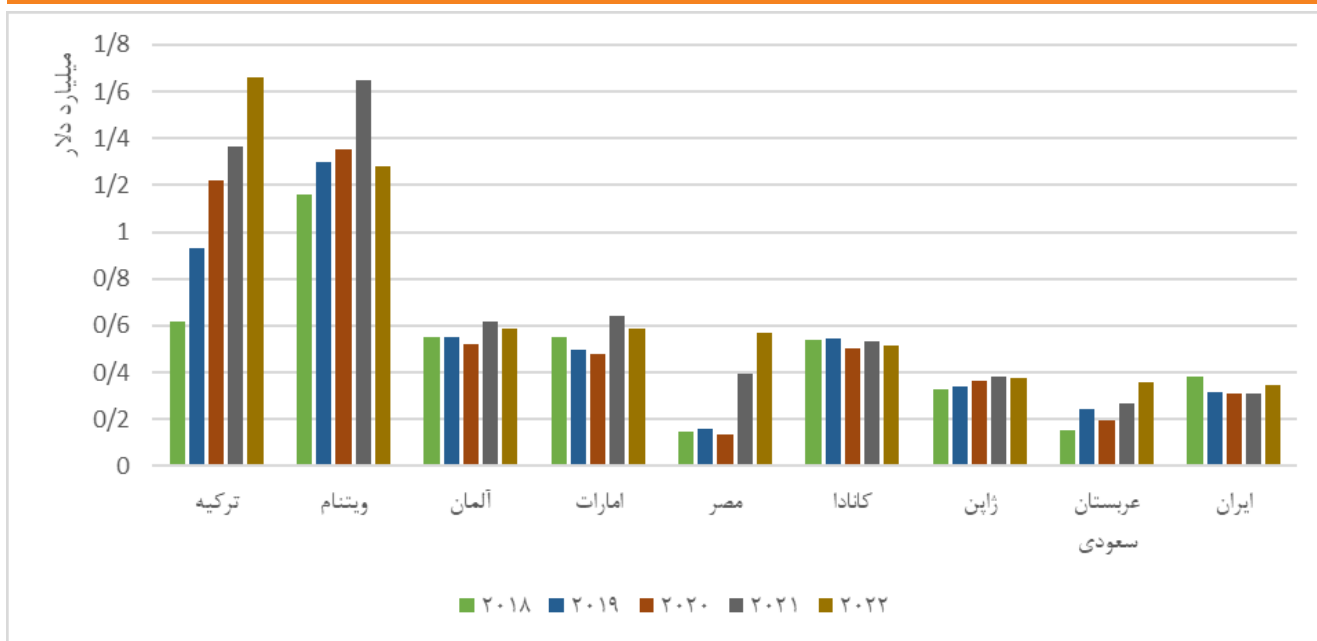

Source: Trade Map, 2023 [3].

همان‌طور که در شکل مشاهده می‌شود، میزان صادرات سیمان در جهان روند رو به رشد داشته است. دلیل این امر افزایش تقاضا برای فعالیت‌های عمرانی بوده است.

بنابر شکل ۲، ترکیه با حدود ۱/۶ میلیارد دلار و ویتنام با ۱/۲ میلیارد دلار صادرات سیمان، اصلی‌ترین بازیگران این حوزه در جهان هستند. در نمودار ۲ آمار درآمد کشورهای بزرگ صادرکننده در آسیای سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ نمایش داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کشورهای اصلی این حوزه مانند ترکیه و ویتنام به‌صورت مداوم در حال افزایش درآمد صادرات سیمان هستند. همچنین ارزیابی صادرات سیمان برای ایران نیز در سال‌های گذشته حدود ۲۴۷ میلیون دلار بوده که نشان از عدم توسعه آن در سال‌های گذشته است.

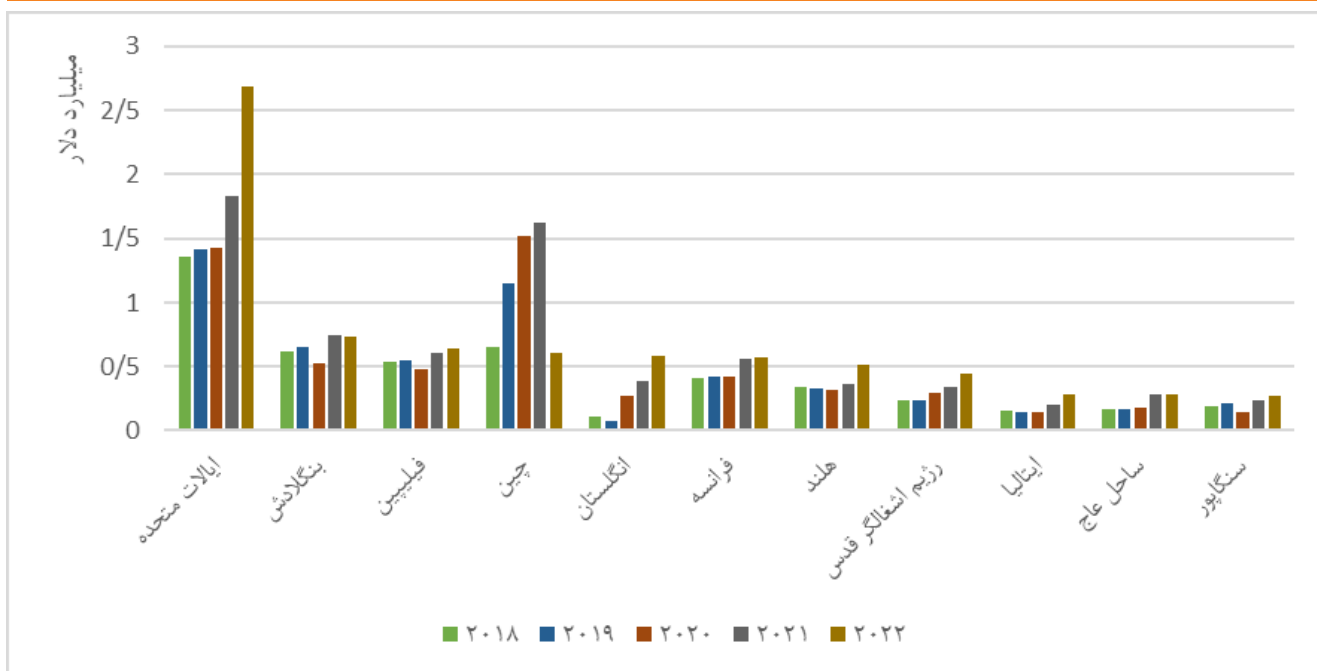
نمودار ۲. درآمد صادراتی کشورهای اصلی صادرکننده منطقه آسیا

Source: Ibid.

از سوی دیگر آمریکا و بنگلادش هر کدام با ۲۶۹۰ و ۷۳۰ میلیون دلار واردات سیمان، اصلی ترین متقاضیان محصولات سیمانی در جهان هستند. در نمودار ۳ کشورهای اصلی واردکننده سیمان و میزان واردات آنها طی ۴ سال منتهی به ۲۰۲۱ نمایش داده شده است. همان طور که مشخص است کشورهای آمریکا و چین نیاز روزافزون به این محصول دارند و بازارهای مناسبی برای صادرات هستند. در میان کشورهای آسیایی، بنگلادش ظرفیتی بیش از دو برابر درآمد کشور از صادرات سیمان داشته است.

نمودار ۳. هزینه واردات کشورهای اصلی واردکننده محصولات سیمانی

Source: Ibid.

۳-۱. جایگاه انواع محصولات سیمانی در تجارت جهانی

در ادامه آمار مربوط به صادرکنندگان محصولات سیمانی به تفکیک هر محصول مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای تحلیل دقیق اطلاعات، یک سری زمانی ۱۱ ساله از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱ در نظر گرفته شده است تا روندهای مربوط به صادرات هر محصول نیز شناسایی شود.

۳-۱-۱. سیمان پرتلند

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود به صورت میانگین در بازه سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱، حجم صادرات سیمان پرتلند در جهان حدود ۷ میلیارد دلار بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد میزان صادرات این محصول، که طی بازه زمانی مورد بررسی تغییری نداشته، به طوری که در سال ۲۰۲۱، ۵۳/۱ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده و سهم آن در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبب محصولات صادراتی سیمانی ۲/۲ درصد کاهش پیدا کرده است. در این سال، ترکیه با سهم ۱۰/۵ درصدی از مجموع صادرات سیمان در سال ۲۰۲۱ رتبه اول صادراتی را داشته است. ایران نیز ۱/۱ درصد از بازار صادراتی سیمان را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. همان‌طور که مشاهده می‌شود کشورهایی از قبیل ویتنام، کانادا و ترکیه در آمد خود را از صادرات سیمان به ترتیب ۴۰، ۸ و ۴ درصد افزایش داده‌اند.

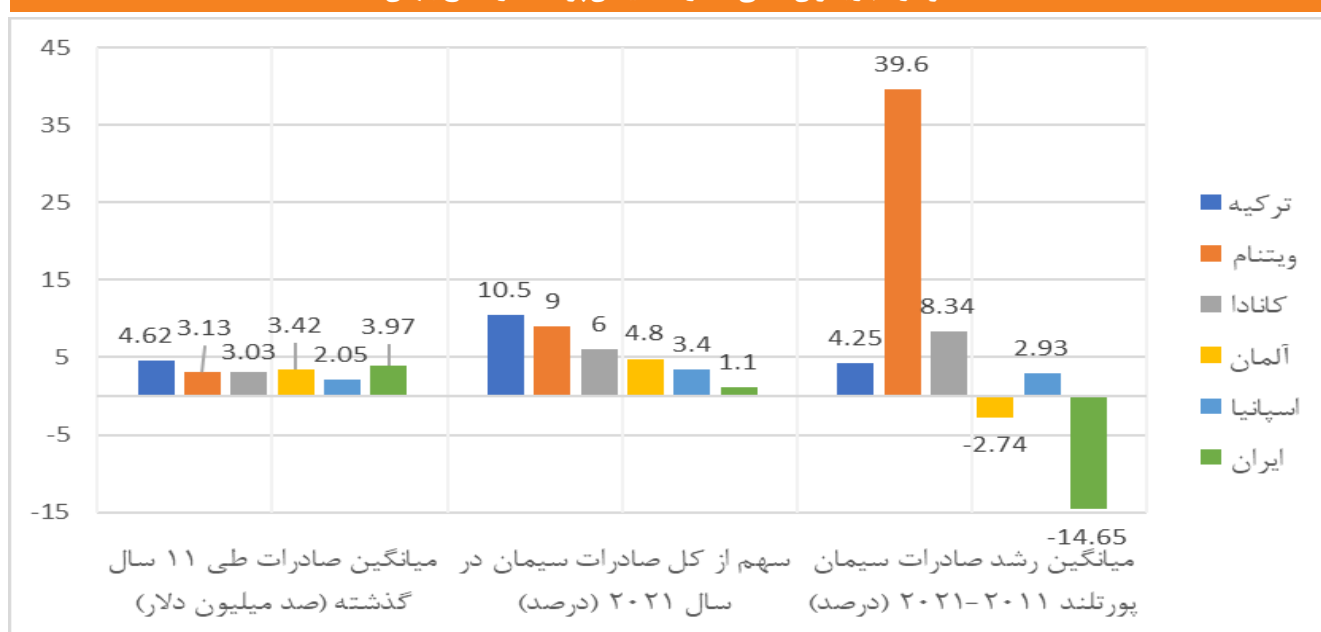
جدول ۱. آمار مربوط به درآمد و میزان رشد صادرات سیمان پرتلند در سطح جهان

رتبه ۲۰۲۱	کشور	میانگین صادرات طی ۱۱ سال گذشته (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات سیمان در سال ۲۰۲۱ (درصد)	میانگین رشد صادرات طی ۱۱ سال گذشته (درصد)
-	جهان	۷۰۱۱	۱۰۰	-۰/۱۳
۱	ترکیه	۴۶۲	۱۰/۵	۴/۲۵
۲	ویتنام	۳۱۳	۹	۳۹/۶
۳	کانادا	۳۰۳	۶	۸/۳۴
۴	آلمان	۳۴۲	۴/۸	-۲/۷۴
۵	اسپانیا	۲۰۵	۳/۴	۲/۹۳
۲۸	ایران	۳۹۷	۱/۱	-۱۴/۶۵

Source: Trade Map, 2023 [3].

آمریکا، فیلیپین، فرانسه، رژیم غاصب صهیونیستی و سنگاپور واردکننده‌های اصلی سیمان پرتلند در جهان هستند؛ که حجم واردات آنها در سال ۲۰۲۱ به ترتیب ۱۳۹۰، ۳۳۶، ۲۸۶، ۲۴۶ و ۲۳۱ میلیون دلار بوده است.

نمودار ۴. بازیگران اصلی صادرات سیمان پرتلند در سطح جهان

Source: Trade Map, 2023 [3].

۲-۱-۳. کلینکر

همان طور که در جدول ۲ مشاهده می شود به صورت میانگین در بازه سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱، حجم صادرات کلینکر در جهان حدود ۳ میلیارد دلار بوده است. همان طور که مشاهده می شود کلینکر ۳۴/۷ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده است که سهم آن در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبد محصولات صادراتی سیمانی ۵/۳ درصد رشد پیدا کرده است. در سال ۲۰۲۱ ویتنام با سهم ۲۱/۴ درصدی از مجموع صادرات سیمان در سال ۲۰۲۱ رتبه اول صادراتی را داشته است. ایران نیز ۴/۱ درصد از بازار صادراتی کلینکر را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. طی سالیان گذشته تمامی کشورها درآمد خود را از صادرات کلینکر افزایش داده اند. این موضوع ناشی از افزایش کشورهای تولیدکننده سیمان از کلینکر وارداتی است؛ که بازارهای جدیدی را برای آن دسته از کشورها که دارای مزیت انرژی ارزان هستند ایجاد می کند.

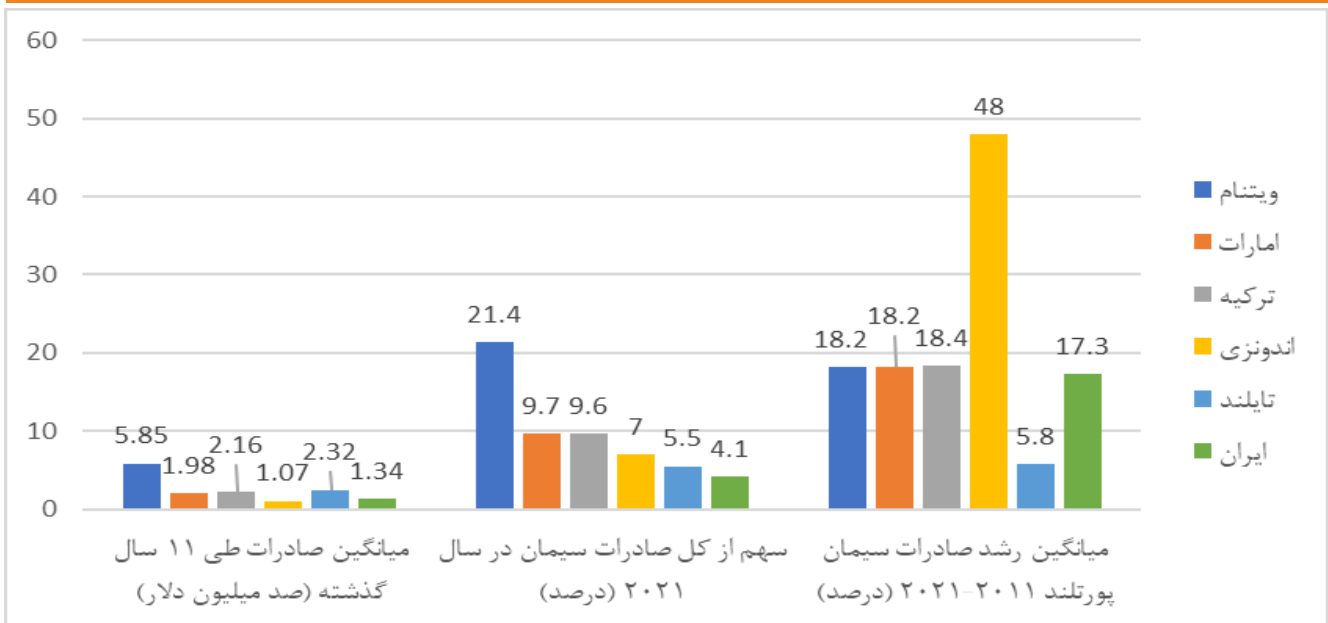
جدول ۲. آمار مربوط به درآمد و میزان رشد صادرات کلینکر در سطح جهان

رتبه ۲۰۲۱	کشور	میانگین صادرات طی ۱۱ سال گذشته (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات کلینکر در سال ۲۰۲۱ (درصد)	میانگین رشد صادرات طی ۱۱ سال گذشته (درصد)
-	جهان	۳۱۳۸	۱۰۰	۷/۷
۱	ویتنام	۵۸۵	۲۱/۴	۱۸/۲
۲	امارات	۱۹۸	۹/۷	۱۸/۲
۳	ترکیه	۲۱۶	۹/۶	۱۸/۴
۴	اندونزی	۱۰۷	۷	۴۸
۵	تایلند	۲۳۲	۵/۵	۵/۸
۸	ایران	۱۳۴	۴/۱	۱۷/۳

Source: Trade Map, 2023 [3].

همان گونه که در نمودار ۵ مشاهده می شود، کشورهای مورد بررسی، رشدهای بالایی را در صادرات کلینکر تجربه کرده اند، که نشان از بازار پررونق این محصول است.

نمودار ۵. بازیگران اصلی صادرات کلینکر در سطح جهان

Source: Trade Map, 2023 [3].

در میان کشورهای واردکننده کلینکر در سطح جهان، چین، بنگلادش، ساحل عاج و کویت واردکننده‌های اصلی هستند که حجم واردات آنها در سال ۲۰۲۱ به ترتیب ۱۴۲۵، ۷۳۹، ۲۷۸ و ۲۲۷ میلیون دلار بوده است.

۳-۱-۳. سیمان سفید

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود به صورت میانگین در بازه سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱، حجم صادرات سیمان سفید در جهان حدود ۷۳۰ میلیون دلار بوده است. سیمان سفید ۵/۵۲ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده است که سهم آن در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبب محصولات صادراتی سیمانی ثابت بوده است. از آنجا که تقاضای این محصول ارتباط مستقیمی با روندهای حاکم بر طراحی و زیباسازی ساختمان دارد، عدم تغییر مصرف آن در سال‌های گذشته نشان از عدم اقبال معماران به این محصول دارد. در سال ۲۰۲۱ ترکیه با سهم ۲۰/۴ درصدی از مجموع صادرات سیمان سفید در سال ۲۰۲۱ رتبه اول صادراتی را داشته است. ایران نیز ۲/۹ درصد از بازار صادراتی سیمان را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. طی سالیان گذشته کشورهایی همچون اسپانیا، امارات و ترکیه درآمد خود را از صادرات سیمان سفید به ترتیب حدود ۹، ۱۱ و ۵ درصد افزایش داده‌اند. در میان کشورهای واردکننده سیمان سفید در سطح جهان، آمریکا و انگلستان واردکننده‌های اصلی هستند که حجم واردات آنها در سال ۲۰۲۱ به ترتیب ۱۹۴ و ۹۰ میلیون دلار بوده است. این محصول سهم چندانی در بازار جهانی سیمان ندارد.

جدول ۳. آمار مربوط به درآمد و میزان رشد صادرات سیمان سفید در سطح جهان

رتبه ۲۰۲۱	کشور	میانگین صادرات طی ۱۱ سال گذشته (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات سیمان سفید در سال ۲۰۲۱ (درصد)	میانگین رشد صادرات طی ۱۱ سال گذشته (درصد)
-	جهان	۷۳۰	۱۰۰	۰/۷۲
۱	ترکیه	۱۰۷	۲۰/۴	۵/۵۳
۲	دانمارک	۸۴	۹/۳	-۱/۴۲
۳	امارات	۳۷	۸/۳	۸/۹
۴	اسپانیا	۴۹	۸/۲	۱۰/۷۲
۵	مصر	۵۱	۶/۱	-۰/۷۳
۱۱	ایران	۲۱	۲/۹	۴/۰۶

Source: Trade Map, 2023 [3].

۳-۱-۴. سایر سیمان‌ها

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود به صورت میانگین در بازه سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱، حجم صادرات انواع سیمان غیر از سیمان پرتلند و سفید در جهان حدود ۵۵۱ میلیون دلار بوده است. این محصولات ۴/۷۴ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده است که سهم آن در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبب محصولات صادراتی سیمانی ثابت مانده است. در سال ۲۰۲۱ آلمان با سهم ۳۷/۸ درصدی در سال ۲۰۲۱ رتبه اول صادراتی را داشته است. طی سالیان گذشته کشورهایی همچون تایلند و بلژیک درآمد خود را از صادرات سیمان سفید به ترتیب حدود ۶۰ و ۱۰ درصد افزایش داده‌اند. بازار جهانی این محصول نیز بسیار محدود و با بازیگران مشخص است.

جدول ۴. آمار مربوط به درآمد و میزان رشد صادرات سیمان رنگی یا غیررنگی در سطح جهان

رتبه ۲۰۲۱	کشور	میانگین صادرات طی ۱۱ سال گذشته (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات سایر سیمان‌ها در سال ۲۰۲۱ (درصد)	میانگین رشد صادرات طی ۱۱ سال گذشته (درصد)
-	جهان	۵۵۱	۱۰۰	۲/۳۷
۱	آلمان	۱۹۸	۳۷/۸	۱/۷
۲	بلژیک	۲۸	۹/۳	۹/۴۲
۳	آمریکا	۴۵	۸/۶	۴/۲۳
۴	تایلند	۱۶	۷/۱	۶۰
۵	ایتالیا	۲۰	۴/۶	۷
۱۰	ایران	۴۴	۲/۲	۹/۵

Source: Ibid.

۵-۳. مصنوعات سیمانی، بتن یا سنگ مصنوعی، اعم از مسلح^۱ یا غیر مسلح^۲

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود به صورت میانگین در بازه سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱، مصنوعات سیمانی در سطح جهان حدود ۹۱۵۳ میلیون دلار بوده است. طی سالیان گذشته تمامی کشورهای پیشگفته صادرات خود را در حوزه مصنوعات بتنی افزایش داده‌اند و میانگین رشد صادرات مصنوعات بتنی در ۱۱ سال گذشته حدود ۱۰ درصد است. به نظر می‌رسد تکمیل زنجیره ارزش صنعت سیمان و صادرات مصنوعات تولید شده از آن در حال فراگیری میان کشورهای مختلف است. کشورهایی همچون چین، ویتنام و مالزی درآمد خود را از صادرات سیمان سفید به ترتیب حدود ۲۲، ۴۳ و ۱۷ درصد افزایش داده‌اند. در میان کشورهای واردکننده مصنوعات سیمانی در سطح جهان، آمریکا، انگلستان، هلند و سنگاپور واردکننده‌های اصلی هستند که حجم واردات آنها در سال ۲۰۲۱ به ترتیب ۳۲۲۵، ۴۵۹، ۵۷۳ و ۵۱۸ میلیون دلار بوده است.

جدول ۵. آمار مربوط به درآمد و میزان رشد صادرات مصنوعات سیمانی در سطح جهان

رتبه ۲۰۲۱	مبدأ صادراتی	میانگین صادرات طی ۱۱ سال گذشته (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات مصنوعات سیمان در سال ۲۰۲۱ (درصد)	میانگین رشد صادرات طی ۱۱ سال گذشته (درصد)
-	جهان	۹۱۵۳	۱۰۰	۹/۹
۱	چین	۲۶۲۶	۳۲/۳	۲۲/۲
۲	آلمان	۹۵۰	۸/۵	۳/۱
۳	اسپانیا	۵۵۶	۶/۷	۱۱/۱
۴	مالزی	۳۹۹	۵/۱	۱۶/۹
۵	ویتنام	۲۲۵	۴	۴۳/۱
۶۹	ایران	۴۰	۰/۰۴	۸/۸

Source: Ibid.

۱. بتن مسلح به بتن مسلح شده با میلگرد (آر ماتور) گفته می‌شود. برای مسلح کردن بتن از میلگردهای تقویتی، شبکه‌های توری تقویتی، صفحات فلزی یا الیاف تقویتی استفاده می‌شود.
۲. بتن غیر مسلح یک مصالح ساختمانی است که از سیمان، ماسه، سنگ‌دانه، آب و مواد افزودنی تشکیل شده است.

در مجموع می‌توان گفت؛ سیمان پرتلند هر چند بازار رو به رشدی در جهان ندارد، اما کماکان بیش از ۵۰ درصد سهم بازار محصولات سیمانی صادراتی را در جهان به خود اختصاص داده است. ترکیه به عنوان همسایه ایران اصلی‌ترین سهم را داشته و در حال توسعه بازار خود است که می‌تواند نشان‌دهنده ظرفیت مناسب صادراتی در این محصول برای جمهوری اسلامی ایران باشد.

از طرفی همان‌طور که مشخص است؛ بازار محصول کلینکر بیشترین میزان رشد را در بازه سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱ داشته است. این موضوع نشان از افزایش تولید سیمان در کشورهای مختلف و در عین حال افزایش قیمت سوخت در آنهاست، که کشورها را متمایل به واردات کلینکر و تولید سیمان از آن کرده است.

بازارهای جهانی برای سیمان سفید و سایر سیمان‌ها نیز محدود است و رشدی نیز در آن ملاحظه نمی‌شود. در حقیقت ظرفیت مغلول مانده در حوزه محصولات سیمانی، مصنوعات آن است. همان‌طور که بیان شد؛ بازار بزرگی در حوزه مصنوعات سیمانی در جهان وجود دارد و بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته مانند چین و آلمان نیز نقش آفرینی ویژه‌ای در این حوزه دارند. این در حالی است که ایران به سمت زنجیره‌های پایین‌دستی و تولید مصنوعات سیمانی نرفته و از ظرفیت بزرگ این محصولات در بازار منطقه جا مانده است.

۳-۲. وضعیت صادرات سیمان کشورهای منطقه جنوب غرب آسیا

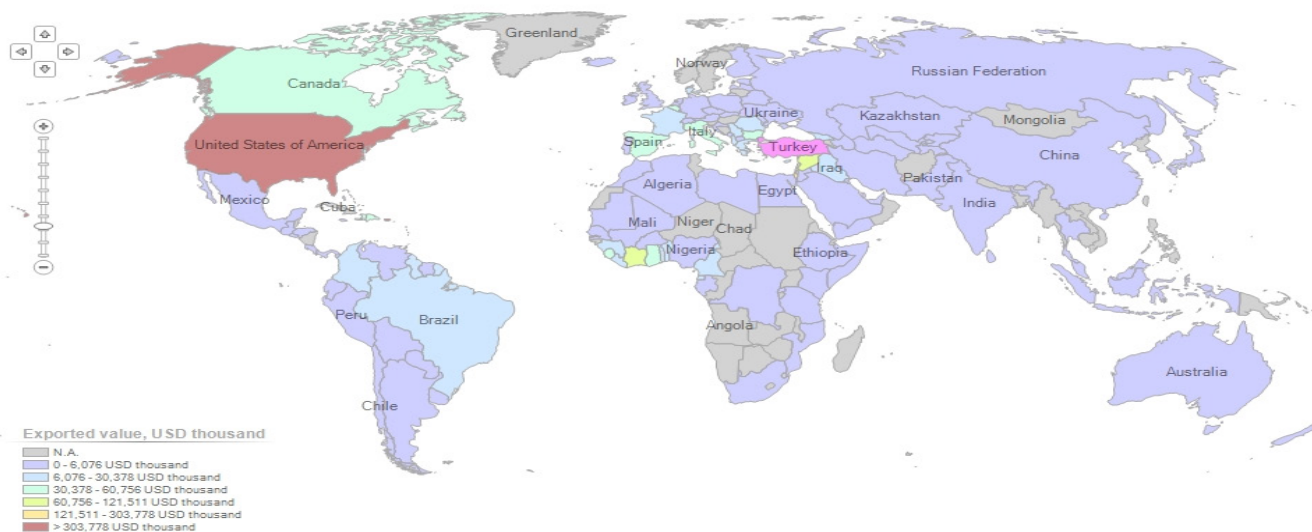
برای تحلیل صحیح از بازار هدف باید نگاه جامعی به عملکرد رقبای منطقه‌ای در صادرات سیمان انداخت. زیرا با تحلیل مقاصد صادراتی این کشورها در عین حال ظرفیت واردات کشورهای هدف می‌توان تحلیل مناسبی در مورد ظرفیت‌های صادراتی ارائه کرد. نکته قابل توجه این است که کشورهای صادرکننده اصلی در منطقه به رغم موانع موجود در حمل و نقل سیمان، بخش عمده‌ای از صادرات خود را به آمریکا و چین انجام می‌دهند.

۳-۲-۱. ترکیه

آمریکا اصلی‌ترین مقصد صادراتی ترکیه با حجم صادرات ۳۱۱ میلیون دلاری است. پس از آن رژیم غاصب صهیونیستی، سوریه و ساحل عاج اصلی‌ترین مقاصد صادراتی این کشور هستند. همان‌طور که در نقشه صادراتی ترکیه (شکل ۱) مشاهده می‌شود کشورهایمانند سوریه و عراق واردات عمده‌ای از ترکیه دارند (همان‌طور که در شکل مشخص شده است، کشورهایمانند عراق که بارنگ قرمز نشان داده شده‌اند بیشترین میزان واردات را از ترکیه دارند و بعد از آن کشورهایمانند اسپانیا که بارنگ سبز مشخص شده‌اند، سپس کشورهایمانند ایران که بارنگ زرد مشخص شده‌اند و در نهایت کشورهایمانند آمریکا که بارنگ بنفش مشخص شده‌اند کمترین واردات را دارند و کشورهایمانند چین که بارنگ خاکستری مشخص شده‌اند، وارداتی ندارند). البته سوریه بازار اصلی ترکیه است، اما میزان صادرات ایران به عراق بیشتر از صادرات ترکیه به عراق است.

شکل ۱. نمای بازارهای واردکننده سیمان از ترکیه

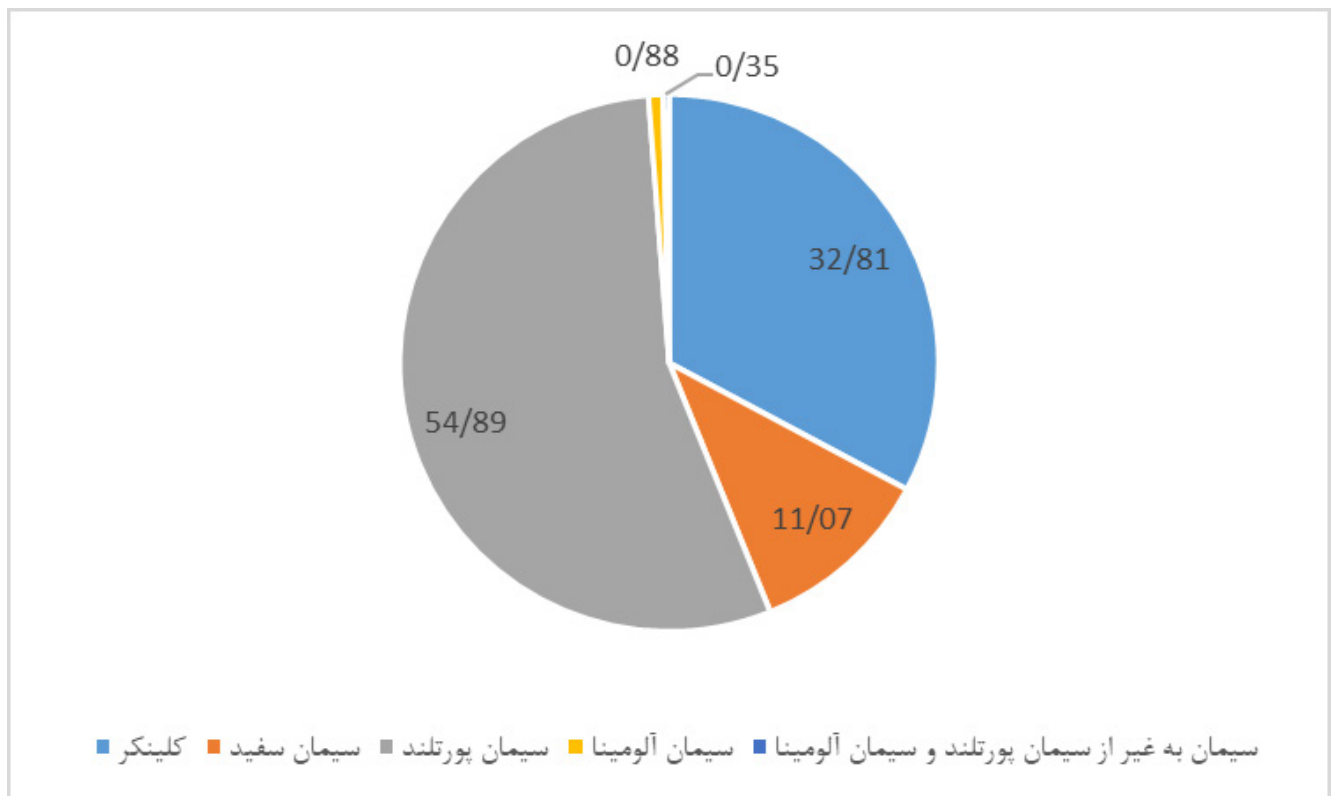
List of importing markets for a product exported by Türkiye in 2022
Product : 2523 Cement, incl. cement clinkers, whether or not coloured

Source: Trade Map, 2023 [3].

با توجه به نمودار ۷ از منظر نوع محصول صادراتی، اصلی ترین محصول صادراتی ترکیه، سیمان پرتلند است که ارزش آن در سال ۲۰۲۱ بیش از ۷۵۰ میلیون دلار بوده است. آمریکا و رژیم غاصب صهیونیستی، اصلی ترین مشتریان سیمان پرتلند ترکیه بوده اند. این موضوع نشان می دهد که ترکیه توانسته است بر محدودیت های حمل سیمان در مسافت های طولانی فائق آمده و مزیت خود را در بازار ایالات متحده آمریکا به عنوان مشتری اصلی خود حفظ کند. یکی از تمایزهای اصلی سبد صادراتی ترکیه با ایران، بالا بودن سهم سیمان پرتلند و سیمان سفید در آن است؛ که در مجموع ۶۶ درصد آن را تشکیل می دهند. صادرات کلینکر در سال ۲۰۲۱ برای ترکیه در آمدی ۴۵۰ میلیون دلاری داشته که در رتبه دوم محصولات صادراتی سیمانی ترکیه قرار گرفته است. کشورهای آفریقایی مانند ساحل عاج، غنا و گینه در زمره مشتریان مهم ترکیه بوده اند.

نمودار ۶. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات کشور ترکیه

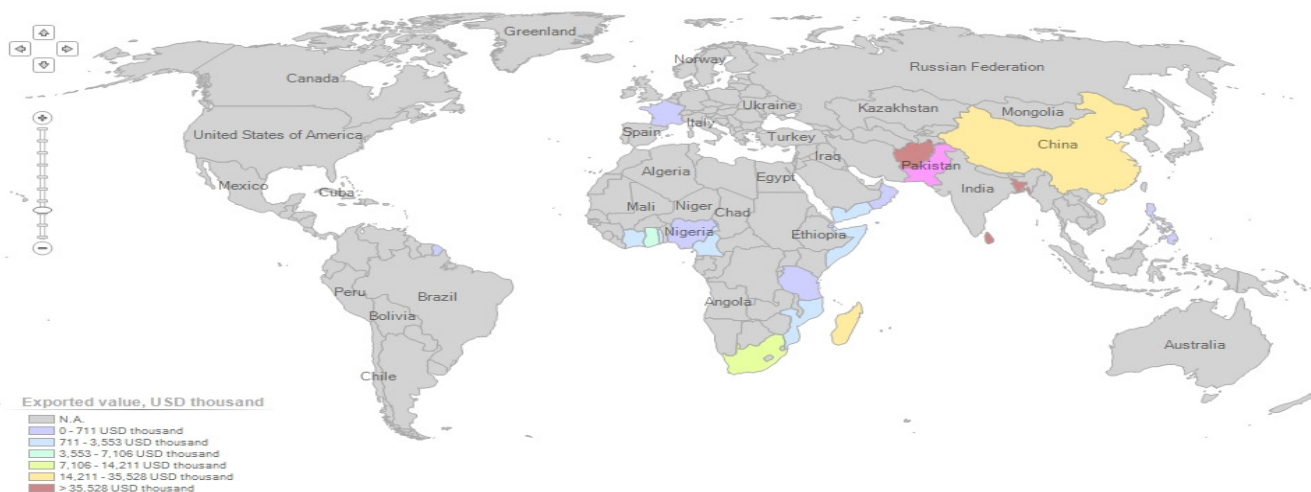
Source: Ibid.

۲-۲-۳. پاکستان

در شکل ۲ مقاصد اصلی صادرات پاکستان را نشان می دهد؛ که شامل کشورهای افغانستان، سریلانکا و بنگلادش است. صادرات پاکستان به هریک از این کشورهای بیش از ۵۰ میلیون دلار است. این ۳ کشور از مقاصد اصلی صادراتی جمهوری اسلامی نیز هستند. حضور پاکستان در سریلانکا و بنگلادش جدی تر است، هرچند این موضوع از جهت نزدیکی پاکستان به این کشورها قابل توجیه است، اما حضور پررنگ تر پاکستان در افغانستان نشان از وجود فرصت هایی برای افزایش صادرات به افغانستان است.

شکل ۲. نمای بازارهای واردکننده سیمان از پاکستان

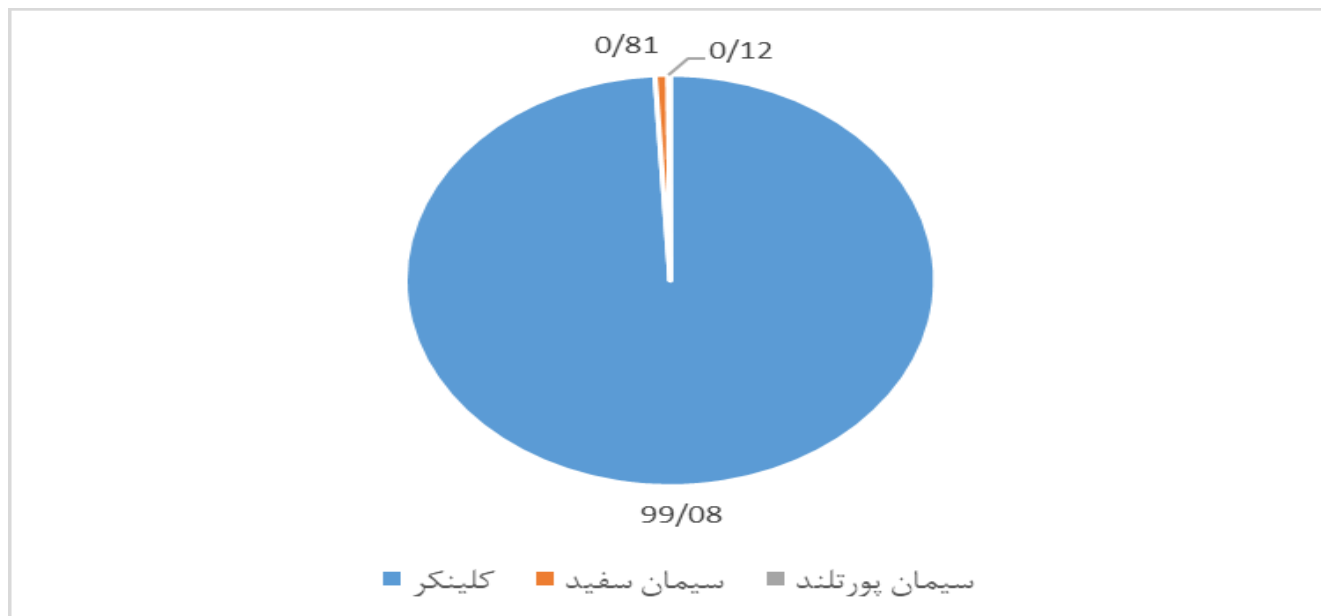
List of importing markets for a product exported by Pakistan in 2021
Product : 2523 Cement, incl. cement clinkers, whether or not coloured

Source: Trade Map, 2023 [3].

با توجه به نمودار ۷ از منظر نوع محصولات صادراتی ۹۹ درصد محصول صادراتی پاکستان، کلینکر بوده است که درآمدی حدود ۱۲۴ میلیون دلار برای این کشور داشته است.

نمودار ۷. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات پاکستان

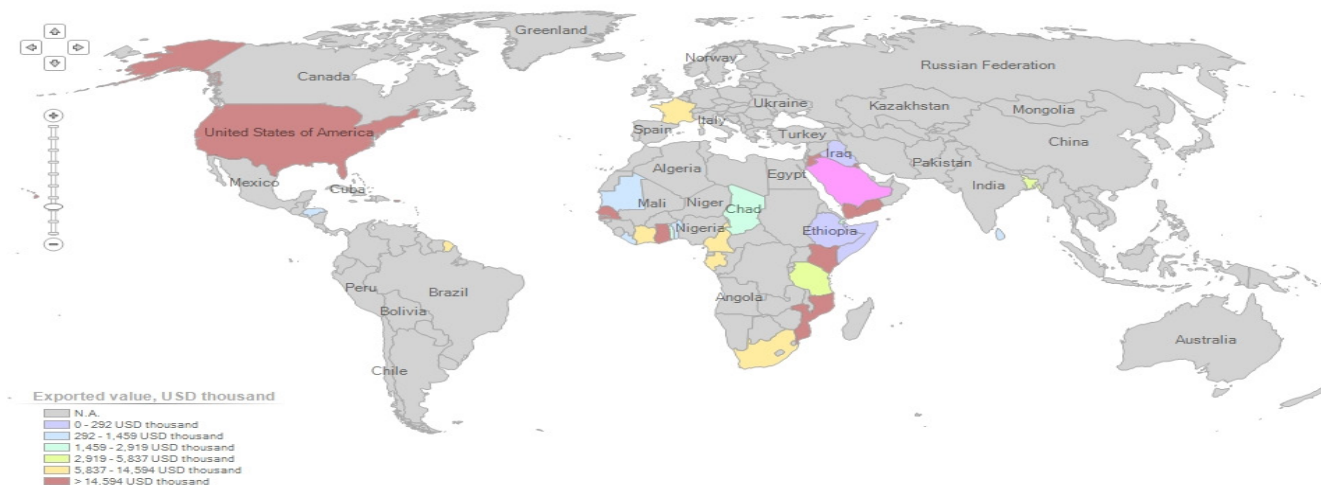
Source: Ibid.

۳-۲-۳. عربستان سعودی

شکل ۳ مقاصد اصلی صادرات عربستان سعودی، شامل کشورهای یمن، اردن، غنا و بحرین را نشان می‌دهد. صادرات عربستان سعودی به هریک از این کشورها کمتر از ۳۰ میلیون دلار است.

شکل ۳. نمای بازارهای واردکننده سیمان از عربستان سعودی

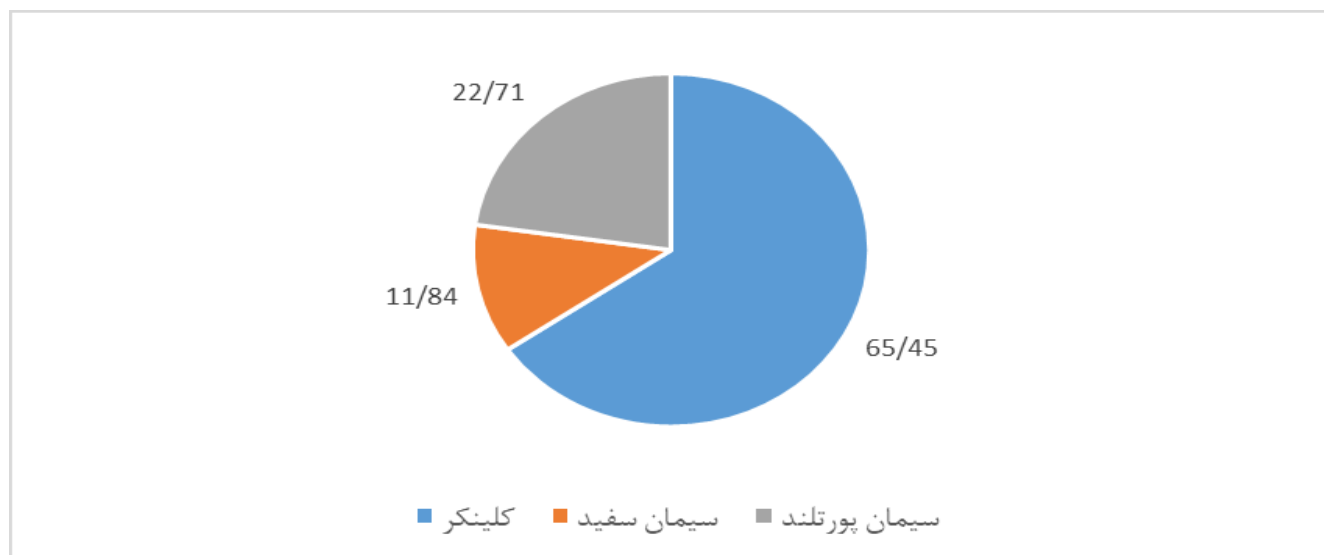
List of importing markets for a product exported by Saudi Arabia in 2021
Product : 2523 Cement, incl. cement clinkers, whether or not coloured

Source: Trade Map, 2023 [3].

از منظر محصولات صادراتی همان طور که در نمودار ۸ مشخص است، کلینکر بیشترین سهم را در سبد محصولات صادراتی عربستان داشته‌اند که درآمدی حدود ۱۶۰ میلیون دلار برای این کشور ایجاد کرده است. اردن و غنا اصلی‌ترین مشتریان کلینکر این کشور هستند. بحرین و کویت اصلی‌ترین مشتریان سیمان پرتلند این کشور هستند. درآمد عربستان از محل صادرات سیمان ۵۵ میلیون دلار بوده است. سیمان سفید سومین محصول صادراتی عربستان سیمان سفید بوده که درآمدی حدود ۳۰ میلیون دلار ایجاد کرده است. مشتریان اصلی سیمان سفید این کشور، کشورهای آفریقایی غنا و کنیا بوده‌اند.

نمودار ۸. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات عربستان سعودی

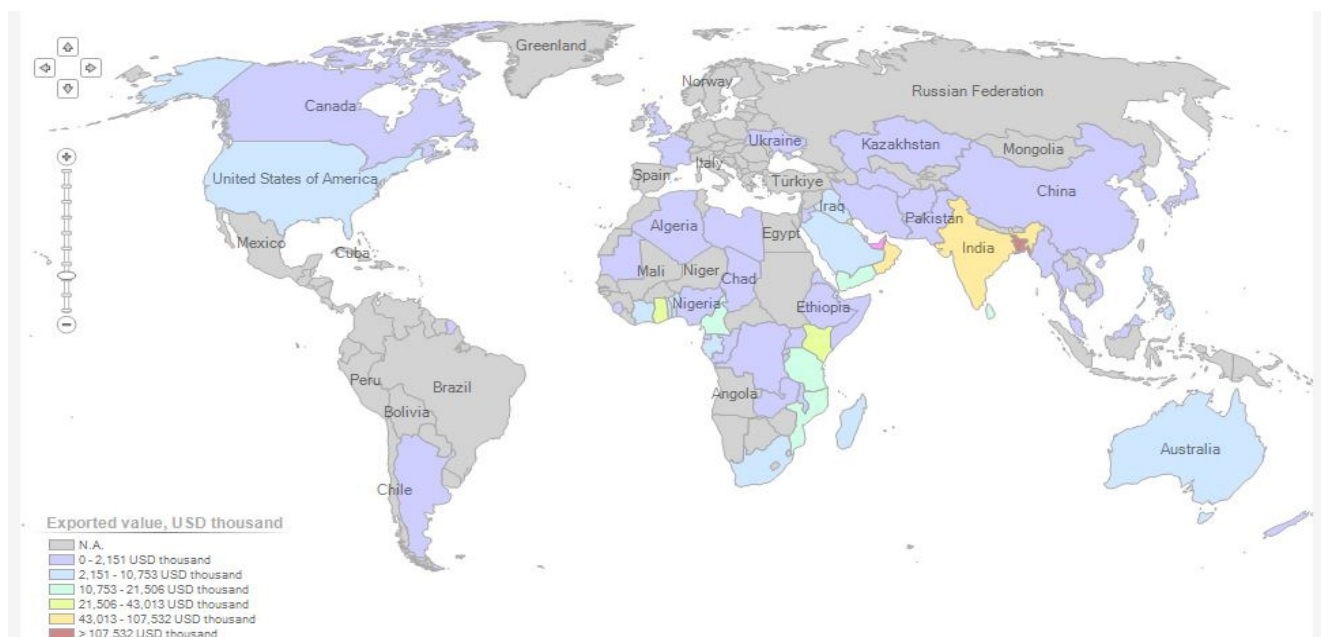

Source: Ibid.

۴-۲-۳. امارات متحده عربی

مقاصد اصلی صادرات امارات متحده عربی، کشورهای بنگلادش و عمان است (شکل ۴). صادرات امارات متحده عربی به هر یک از این کشورها بیشتر از ۱۰۰ میلیون دلار است. امارات علاوه بر دو کشور فوق، در بازار آفریقا و بازار خلیج فارس نیز نقش عمده‌ای دارد.

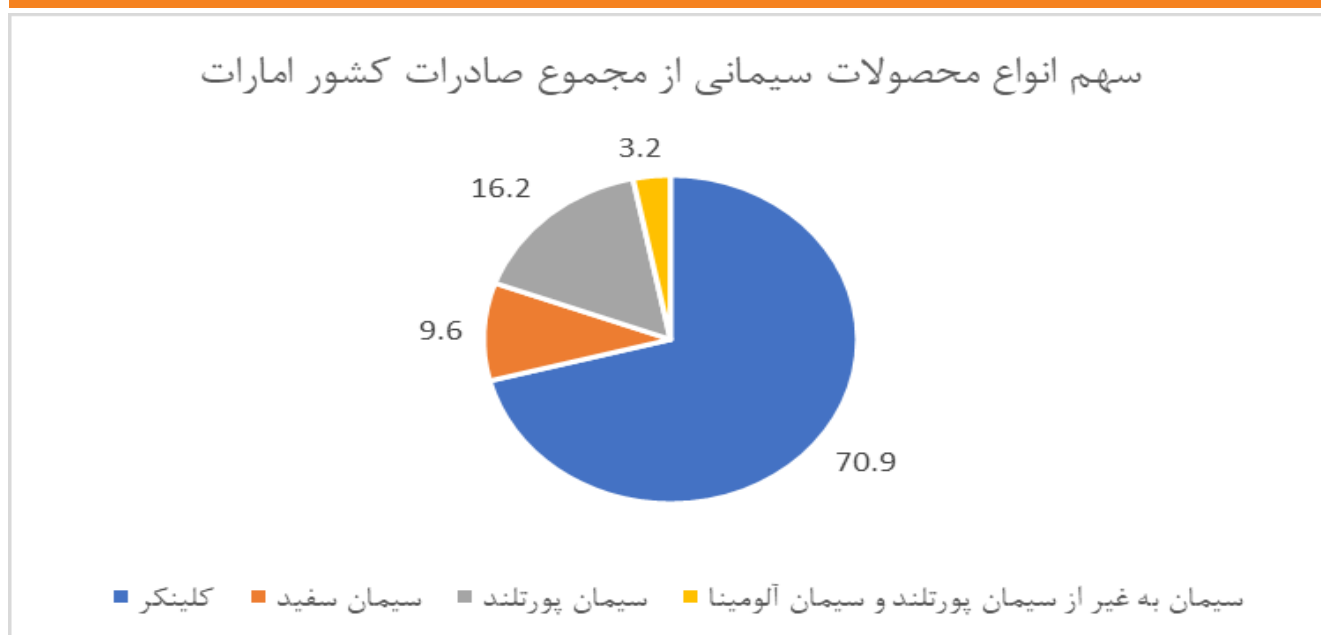
شکل ۴. نمای بازارهای واردکننده سیمان از امارات

Source: Trade Map, 2023 [3].

از منظر محصولات صادراتی (نمودار ۹)، کلینکر بیشترین سهم را در سبد محصولات صادراتی امارات داشته است که درآمدی حدود ۴۵۰ میلیون دلار برای این کشور ایجاد کرده است. بنگلادش اصلی‌ترین مشتری کلینکر این کشور است. عمان و کویت اصلی‌ترین مشتریان سیمان پرتلند این کشور هستند که در مجموع حدود ۱۰۰ میلیون دلار درآمد از این طریق حاصل شده است. درآمد امارات از محل صادرات سیمان سفید، به‌عنوان سومین محصول صادراتی امارات ۶۱ میلیون دلار بوده است. مشتریان اصلی سیمان سفید این کشور، کشورهای هند و کویت بوده‌اند.

نمودار ۹. سهم انواع محصولات سیمانی از مجموع صادرات امارات

Source: Ibid.

۴. وضعیت صادرات سیمان کشور

با توجه به آخرین آمارهای رسمی اعلام شده در سایت گمرک جمهوری اسلامی ایران، سهم ارزش صادرات سیمان کشور در سال ۱۴۰۱ حدود ۳۳۲ میلیون دلار (۹/۲ هزار میلیارد تومان) بوده است که کمتر از ۱ درصد ارزش کل صادرات غیرنفتی کشور بوده است. این آمار نشان دهنده این موضوع است که صادرات سیمان نقش اساسی و کلیدی در مجموع صادرات کشور ندارد. با وجود اهمیت صنعت سیمان در اقتصادهای درون‌زا، عموم کشورها در این زمینه خودکفا بوده و سیمان نقش مهمی در تجارت جهانی بازی نمی‌کند و به‌علت کم بودن ارزش حجمی در مسافت‌های بین‌کشوری به‌ندرت مبادله می‌شود. در سال ۱۴۰۱ قیمت هر تن کلینکر به‌صورت میانگین ۲۲/۵ دلار (حدود ۶۲۴ هزار تومان) بوده است که نسبت به هزینه‌های پنهان انرژی و هزینه‌های عملیاتی کارخانجات سیمان، برای تولید سیمان عدد بسیار پایینی به‌شمار می‌رود.

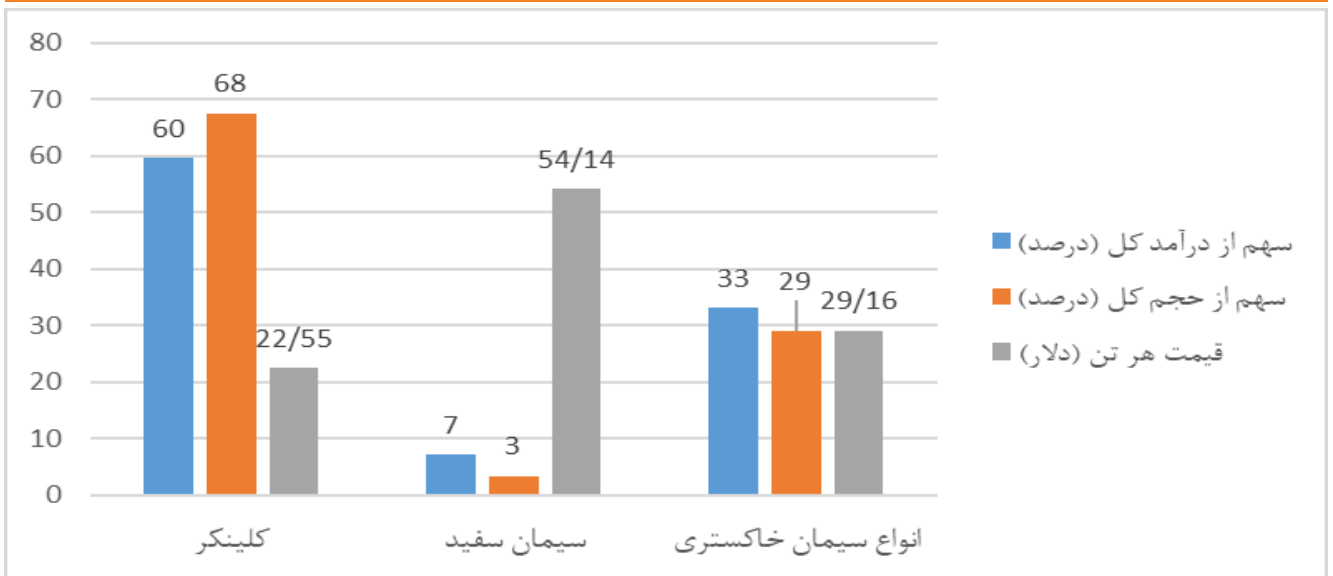
جدول ۶. جزئیات محصولات سیمانی صادراتی در سال ۱۴۰۱

انواع محصولات	تناژ	درآمد (میلیون ریال)	درآمد (میلیون دلار)	قیمت هر تن (دلار)	سهم از درآمد کل (درصد)	سهم از حجم کل (درصد)
کلینکر	۸۷۸۰۷۶۸	۵۴۷۸۹۰۲۸	۱۹۸/۰۲	۲۲/۵۵	۶۰	۶۸
سیمان سفید	۴۴۰۷۷۱	۶۶۰۰۹۹۷	۲۳/۸۶	۵۴/۱۴	۷	۳
انواع سیمان خاکستری	۳۷۶۴۶۳۱	۳۰۶۲۵۹۶۶	۱۰۹/۷۸	۲۹/۱۶	۳۳	۲۹
مجموع	۱۲۹۸۶۱۸۸	۹۲۰۱۵۹۹۱	۳۳۱/۶۶	۲۵/۵۴		

مأخذ: سایت گمرک جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۱ [۱].

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود کلینکر اصلی‌ترین محصول در سبب صادراتی کشور بوده است که به‌رغم داشتن سهم ۶۸ درصدی از کل حجم صادراتی، ۶۰ درصد درآمد دلاری را به کشور وارد کرده است. جزئیات مربوط به مقایسه سهم از درآمد و سهم از حجم صادراتی انواع محصولات در (شکل ۱۴) نمایش داده شده است. سیمان سفید و انواع سیمان خاکستری ارزش افزوده مناسبی نسبت به کلینکر داشته و قیمت هر تن سیمان سفید بیش از دو برابر کلینکر است.

نمودار ۱۰. سهم از درآمد، سهم از حجم و درآمد صادراتی انواع محصولات سیمانی ایران

Source: Trade Map, 2023 [3].

ایران ۱/۱ درصد از بازار صادراتی سیمان پرتلند را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. این در حالی است که درآمد صادراتی سیمان برای ایران طی ۱۱ سال گذشته به صورت میانگین حدود ۱۴/۷ درصد کاهش پیدا کرده است و جای خود را به کلینکر داده است. گفتنی است، ارزش صادراتی کلینکر ایران در سال ۲۰۲۱، حدود ۱۹۰ میلیون دلار بوده که عمدتاً به عراق، کویت، بنگلادش و هند انجام شده است. در خصوص سیمان سفید ایران ۲/۹ درصد از بازار صادراتی آن را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. براساس برآوردهای انجام شده، درآمد صادراتی سیمان سفید برای ایران طی ۱۱ سال گذشته به صورت میانگین حدود ۴ درصد افزایش پیدا کرده است. همچنین ایران ۲/۲ درصد بازار صادراتی سایر سیمان‌ها را نیز در اختیار دارد که درآمد حاصل از آن طی سال‌های گذشته ۹/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. به طور کلی عملکرد صادراتی صنعت سیمان کشور در خصوص سیمان‌های خاص مثبت ارزیابی می‌شود. این عملکرد در بازار مصنوعات سیمانی نیز آغاز شده؛ به نحوی که رشد صادرات این محصولات طی سال‌های گذشته در سطح جهانی، ۸/۸ درصد بوده است؛ باین حال تنها ۰/۴۰ درصد از آن در اختیار ایران است که نشان از ظرفیتی بالقوه است.

۴-۱. مقاصد صادراتی اصلی سیمان کشور

مقصد اصلی صادرات سیمان جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۱ کشورهای همسایه بوده‌اند. دلیل اصلی این اتفاق ارتباط نزدیک جمهوری اسلامی با کشورهای همسایه و همچنین بالا بودن و توجیه‌ناپذیر بودن هزینه حمل به کشورهای غیر همسایه است. در سال ۱۴۰۱ کارخانجات سیمانی مجموعاً به ۲۸ کشور صادرات سیمان انجام داده‌اند. نکته قابل توجه رشد صادرات محصولات سیمانی به کویت است؛ به گونه‌ای که این کشور به مقصد اول صادراتی کشور از منظر درآمد دلاری تبدیل شده است. در جدول ۷ اصلی‌ترین مشتریان سیمانی کشور براساس حجم دلاری صادرات (بالای ۱۰ میلیون دلار) نمایش داده شده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مشتری‌های اصلی محصولات سیمانی کشور مانند عراق و کویت، عمدتاً واردکننده کلینکر بوده‌اند که در سایه مزیت بهره‌گیری از انرژی ارزان قیمت و ارائه قیمت‌های بسیار پایین صورت گرفته است. کشورهای کویت، عراق، هند و بنگلادش مشتریان اصلی کلینکر کشور هستند. از طرفی عراق، قطر، امارات و روسیه، مشتریان اصلی سیمان سفید کشور بوده‌اند. کویت، افغانستان، پاکستان و ترکمنستان نیز مشتریان اصلی انواع سیمان‌های تیپ کشور بوده‌اند. به نظر می‌رسد قیمت فروش محصولات سیمانی در کشورهای حوزه آسیای مرکزی و CIS مناسب‌تر بوده است و بازار مناسبی برای فروش بهینه سیمان در این کشورها وجود دارد. البته مجموع واردات کشورهای این حوزه حدود ۴۳۶ میلیون دلار بوده است که حجم بزرگی در بازار محصولات سیمانی به شمار نمی‌آید. در حال حاضر سهم ایران در این بازار کمتر از ۱۰ درصد است.

جدول ۷. فهرست مقاصد اصلی صادرات کشور در سال ۱۴۰۱

ردیف	کشور	سهم هر محصول از صادرات به کشور مقصد (درصد)			قیمت هر تن (دلار)
		کلینکر	سیمان سفید	سیمان خاکستری	
۱	کویت	۷۵	۰	۲۵	۲۴
۲	عراق	۸۶	۱۳	۱	۲۴
۳	افغانستان	۰	۴	۹۶	۳۱
۴	پاکستان	۱۲	۱	۸۷	۲۹
۵	هند	۹۵	۵	۰	۲۳
۶	عمان	۶۷	۲	۳۱	۲۳
۷	بنگلادش	۱۰۰	۰	۰	۲۳
۸	روسیه	۳	۱۲	۸۴	۳۰
۹	ترکمنستان	۰	۱	۹۹	۳۲
۱۰	قطر	۲۲	۳۲	۴۶	۳۲

مأخذ: سایت گمرک جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۱ [۱].

در جدول ۸ کشورهای واردکننده سیمان در سطح جهان و میزان واردات آنها نمایش داده شده است. در ستون سوم، میزان واردات فعلی آنها از جمهوری اسلامی نوشته شده و در ستون آخر سهم ایران از بازار محصولات سیمانی کشورها محاسبه شده است. کشورهایی که ردیف آنها رنگی شده است؛ کشورهایی هستند که با توجه به مطالعات بازار، شرایط جغرافیایی و سیاسی و سهم کم ایران در آن بازار می‌توانند به‌عنوان اهدافی برای توسعه صادرات باشند.

جدول ۸. تحلیل نقش ایران در بازارهای وارداتی عمده و در دسترس (اعداد بر حسب هزار دلار)

نام کشور واردکننده	میزان واردات از جهان در سال ۲۰۲۱	میزان واردات از ایران در سال ۲۰۲۱	سهم ایران از بازار هدف (درصد)
ایالت متحده آمریکا	۱۸۳۷۲۶۹	۰	۰
چین	۱۶۱۸۶۶۹	۰	۰
بنگلادش	۷۴۱۸۸۷	۲۳۶۸۱	۳
فیلیپین	۶۰۸۲۹۳	۰	۰
فرانسه	۵۶۲۵۰۲	۰	۰
هلند	۳۵۹۵۲۳	۰	۰
کویت	۳۰۲۲۴۶	۲۴۹۷۴۱	۸۳
سريلانكا	۲۹۳۱۱۶	۰	۰
هند	۱۳۲۹۳۷	۱۵۹۹۳	۱۲
ازبکستان	۱۲۸۳۲۴	۳۲۵۴	۲/۵
عمان	۱۲۴۴۲۹	۶۲۴۸	۵
افغانستان	۱۱۴۹۶۹	۴۳۹۲۱	۳۸
عراق	۱۱۳۰۵۶	۸۷۸/۹۳	۸۳
روسیه	۹۳۷۶۳	۱۱۲۰۰	۱۲
سوریه	۷۱۶۰۲	۰	۰
قطر	۲۱۶۶۶	۱۰۶۴۱	۴۹
ترکمنستان	۱۶۴۲۶	۱۵۸۱۶	۹۶

Source: Trade Map, 2023[3].

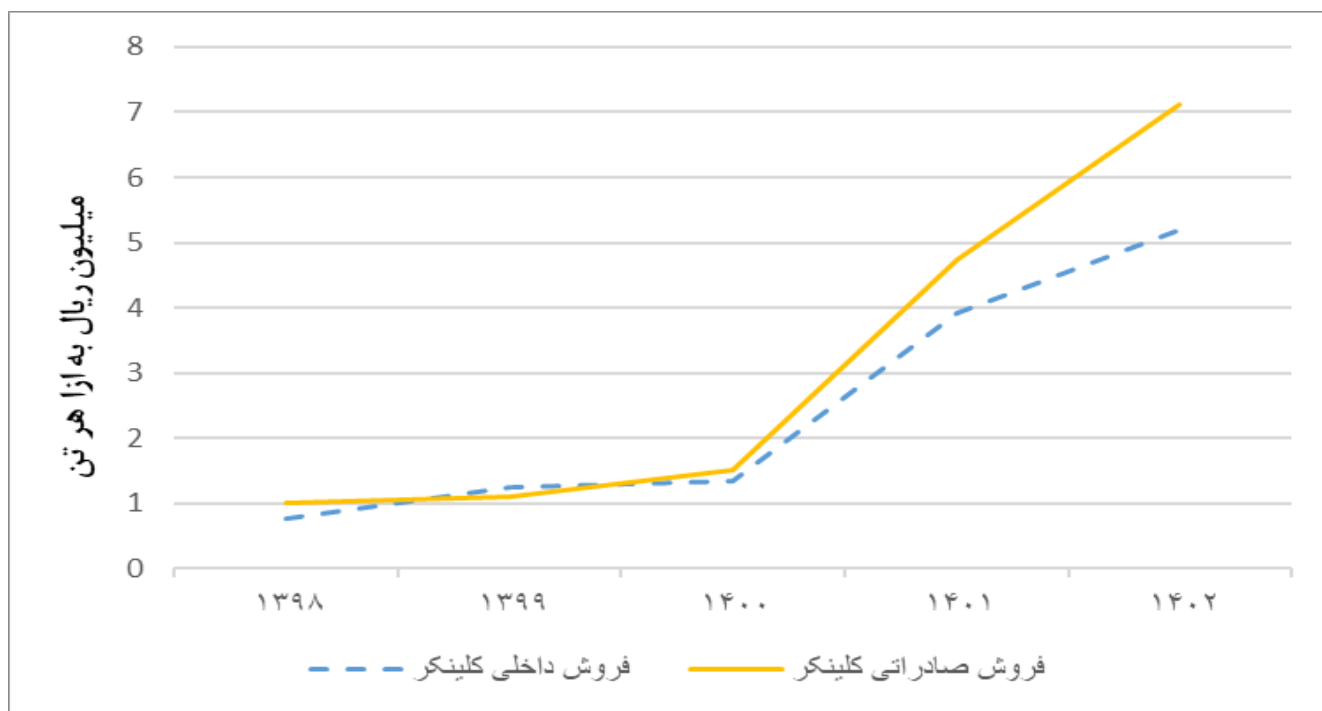
با توجه به شرایط جغرافیایی کشور، علاوه بر کشورهای حوزه CIS، حوزه‌های جغرافیایی کشورهای حاشیه اقیانوس هند با بازار حدود ۲/۳ میلیارد دلار، کشورهای آفریقایی با بازار بیش از ۲/۸ میلیارد دلار و آسیای غربی با بازاری بیش از ۱/۳ میلیارد دلار مقاصد برای صادرات محصولات سیمانی هستند.

۲-۴. تحلیل صادراتی سیمان در کشور

نمودارهای ۱۱ و ۱۲ از تفاوت قیمت‌های فروش صادراتی و داخلی سیمان شرکت قاین را نشان می‌دهد. شرکت سیمان قاین به دلیل نحوه گزارش اطلاعات خود در سامانه کدال انتخاب شده است.

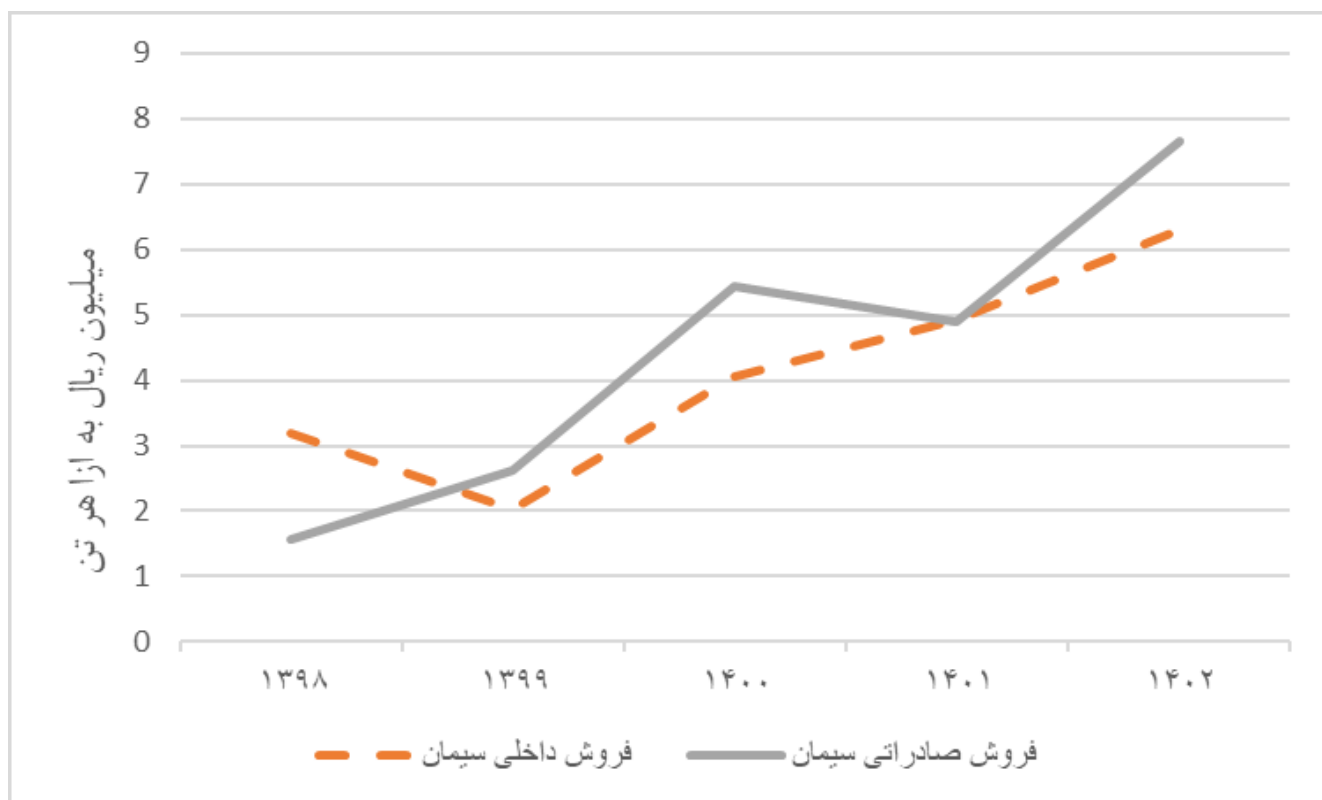

نمودار ۱۱. تفاوت قیمت‌های فروش صادراتی و داخلی کلینکر شرکت قاین

مأخذ: صورت‌های مالی شرکت سیمان قائن در ۱۴۰۱ [۸].

نمودار ۱۲. تفاوت قیمت‌های فروش صادراتی و داخلی سیمان شرکت قاین

مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودارهای ۱۱ و ۱۲ مشاهده می‌شود به‌صورت میانگین تفاوت قیمت فروش صادراتی و داخلی کلینکر در این بازه زمانی مورد بحث ۷ درصد و این تفاوت قیمت برای سیمان ۱۸ درصد است. البته این روند، نوسانات زیادی را تجربه کرد و حتی در برخی از سال‌ها قیمت فروش داخلی از قیمت فروش صادراتی بیشتر بوده است.

یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر توجیه‌پذیری صادرات محصولات سیمانی، میزان سود خالص ناشی از فروش آنها است. برای در نظر گرفتن حاشیه سود ناخالص فروش سیمان یا کلینکر صادراتی، باید توجه کرد که در اکثر کارخانجات سیمانی، محصولات سیمانی به‌صورت تحویل در مرز به مشتری‌های خارجی فروخته می‌شود. در حالی که فروش داخلی از طریق بورس کالا انجام شده و درب کارخانه تحویل مشتری می‌شود؛ لذا هزینه حمل محصول تا مرز به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی در هزینه‌های فروش به‌شمار می‌رود. در حال حاضر برای صادرات سیمان نرخ مشخصی در گمرک تصویب شده است که شرکت‌های سیمانی باید نرخ ارز خود را در سامانه یکپارچه عرضه کنند. به‌عنوان مثال اگر ۳۰ دلار فروش دارند، باید حتماً ۲۳ دلار در سامانه عرضه کنند. تعیین این میزان می‌تواند به‌عنوان مهم‌ترین ابزار دولت برای سیاستگذاری در صادرات سیمان به کار آید؛ به‌نحوی که صادرکنندگان تشویق شوند و از معاملاتی که قیمت پایینی در آنها پیشنهاد می‌شود، اجتناب کنند. برای مقایسه حاشیه سود شرکت‌های سیمانی در حوزه صادرات، ۵ شرکت به‌صورت نمونه انتخاب شده‌اند. این شرکت‌ها به‌گونه‌ای انتخاب شده‌اند که اولاً درآمد صادراتی شرکت قابل ملاحظه بوده، ثانیاً بخش‌های جغرافیایی مختلف کشور در نظر گرفته شده و ثالثاً تولیدکننده‌های انواع محصولات سیمانی در تحلیل مدنظر قرار گرفته‌شوند. همان‌طور که در جدول ۹ مشاهده می‌شود در تمامی شرکت‌ها، حاشیه سود ناخالص فروش داخلی از حاشیه سود صادراتی بیشتر است [۴، ۵، ۶، ۷، ۸]. این به آن معنی است که فروش صادراتی در شرکت‌های مورد بررسی صرفاً برای حفظ سطح تولید و درآمد شرکت و ایجاد درآمدهای ارزی (برای استفاده در واردات تجهیزات) انجام می‌شود و توجیه اقتصادی از جنبه سودآوری نسبت به فروش داخلی ندارد. سیمان خوزستان به‌دلیل نزدیکی به مرزهای آبی و زمینی، بیشترین حاشیه سود صادراتی سیمان خاکستری را داشته است [۴]. این در حالی است که با توجه به آخرین صورت‌های مالی، شرکت سیمان شاهرود به‌دلیل دوری از مرز، سیمان خود را با حاشیه سود ناخالص منفی به فروش می‌رساند [۵]. سیمان سفید نی‌ریز نیز حاشیه سود بیشتری نسبت به سیمان‌های خاکستری داشته و با فروش داخلی آن برابری می‌کند [۶]. این موضوع علاوه بر موقعیت مناسب جغرافیایی سیمان نی‌ریز، به‌دلیل توسعه صادرات سیمان سفید که محصول با ارزش افزوده بیشتری است، می‌باشد.

جدول ۹. مقایسه سود ناخالص و حاشیه سود ناخالص شرکت‌های سیمانی در حوزه واردات و صادرات

نام شرکت	هزینه فروش صادراتی در هر تن (هزار تومان)	بهای تمام شده عملیاتی در هر تن (هزار تومان)	هزینه حمل در هر تن (هزار تومان)	سود ناخالص فروش در هر تن (هزار تومان)	حاشیه سود ناخالص فروش صادراتی در هر تن (درصد)	حاشیه سود ناخالص فروش داخلی در هر تن (درصد)
سیمان خوزستان	۹۳۲	۳۴۹	۲۲۴	۳۵۹	۳۸	۴۴
سیمان غرب	۷۳۴	۲۵۵	۲۶۳	۲۱۶	۲۹	۳۷
سیمان شاهرود	۱۰۹۲	۷۱۱	۴۳۶	-۵۵	۰	۶۵
سیمان قاین	۴۹۰	۳۷۵	۰	۱۱۵	۲۳	۳۵
سیمان سفید نی‌ریز	۱۹۸۹	۸۴۲	۳۹۰	۷۵۷	۳۸	۳۹

مأخذ: صورت‌های مالی شرکت‌ها در ۱۴۰۱ [۴، ۵، ۶، ۷، ۸].

گفتنی است که ۱۰۰ درصد سبد محصولات صادراتی سیمان سفید نی ریز و سیمان قاین، سیمان بوده و کلینکر سهم بسیار کمی دارد. از طرفی کلینکر ۱۰۰ درصد سبد محصولات سیمان غرب را تشکیل داده است. اکثر محصول صادراتی سیمان خوزستان (۶۳ درصد) و شاهرود (۵۷ درصد) نیز سیمان بوده و کلینکر بخش کمتری را به خود اختصاص داده است.

۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

سیمان در حال حاضر جزء محصولات است که علاوه بر پوشش کامل نیاز داخل کشور، ظرفیت صادرات به کشورهای مختلف همسایه و غیر همسایه را نیز داراست. با توجه به آخرین اطلاعات موجود از ظرفیت تولید و میزان فروش سیمان، در حال حاضر برای حدود ۲۰ میلیون تن از ظرفیت تولید سیمان کشور (از مجموع ۸۵ میلیون تن)، بازار داخلی وجود نداشته و تنها امکان صادرات وجود دارد. به عبارت دیگر می‌توان گفت؛ بازار داخلی کشور در حال حاضر اشباع بوده و بین کارخانجات سیمانی با توجه به منطقه آنها تقسیم شده است. از این رو استراتژی صادرات سیمان باید ناظر بر سود واقعی از صادرات سیمان، وضعیت رقبای منطقه، کشش بازار داخل و بازار صادراتی و در عین حال در نظر گرفتن موضوع ناترازی انرژی باشد.

در سال ۲۰۲۱ ارزش صادرات سیمان و کلینکر جهان حدود ۱۲/۸ میلیارد دلار بود که از این مقدار ۳۴/۷ درصد کلینکر، ۵/۵ درصد سیمان سفید و مابقی (۵۹/۸ درصد) انواع سیمان‌های تیپ بودند. ویتنام با حدود ۱/۶ میلیارد دلار و ترکیه با ۱/۳ میلیارد دلار صادرات سیمان، اصلی‌ترین بازیگران حوزه صادرات سیمان در جهان هستند. از سوی دیگر آمریکا و چین هر کدام با ۱/۸ و ۱/۶ میلیارد دلار واردات سیمان، اصلی‌ترین متقاضیان محصولات سیمانی در جهان هستند. براساس داده‌ها و اطلاعات موجود کشورهای توسعه یافته، در حال فاصله گرفتن از تولید محصولات سیمانی به خصوص کلینکر در کشور خود هستند. در میان کشورهای آسیایی، کویت رشد قابل توجهی در واردات محصولات سیمانی داشته و بازار بنگلادش نیز ظرفیتی بیش از دو برابر درآمد کشور از صادرات سیمان داشته است.

مهم‌ترین محصول زنجیره، سیمان پر تلند است؛ به طوری که در سال ۲۰۲۱، ۵۳/۱ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده است. کلینکر ۳۴/۷ درصد مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده است که سهم آن در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبد محصولات صادراتی سیمانی ۵/۳ درصد رشد پیدا کرده است. سیمان سفید و سایر سیمان‌ها، سهم ناچیزی (به ترتیب ۵/۵۲ و ۴/۷۴ درصد از کل زنجیره سیمان) از مجموع محصولات صادراتی سیمان را به خود اختصاص داده است که سهم آن در ۱۱ سال گذشته از مجموع سبد محصولات صادراتی سیمانی ثابت بوده است. این در حالی است که روند صادرات مصنوعات سیمانی در بازه زمانی مدنظر افزایشی بوده است.

با توجه به آمار، سهم ارزش صادرات سیمان کشور در سال ۱۴۰۱ حدود ۳۳۲ میلیون دلار (۹/۲ هزار میلیارد تومان) بوده است که کمتر از ۱ درصد ارزش کل صادرات غیر نفتی کشور بوده است. کلینکر اصلی‌ترین محصول در سبد صادراتی کشور بوده است که به رغم داشتن سهم ۶۸ درصدی از کل حجم صادراتی، ۶۰ درصد درآمد دلاری را به کشور وارد کرده است. ایران ۱/۱ درصد از بازار صادراتی سیمان پر تلند را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. این در حالی است که درآمد صادراتی سیمان برای ایران طی ۱۱ سال گذشته به صورت میانگین حدود ۱۴/۷ درصد کاهش پیدا کرده و جای خود را به کلینکر داده است. گفتنی است، که سهم قابل توجه کلینکر در سبد صادراتی کشور بیشتر ناشی از مزیت دسترسی آسان به منابع انرژی می‌باشد؛ موضوعی که در چند سال اخیر با مواجهه کشور با ناترازی در تولید و مصرف انواع حامل‌های انرژی، زیر سؤال رفته است.

در خصوص سیمان سفید، ایران ۲/۹ درصد از بازار صادراتی آن را در سال ۲۰۲۱ در اختیار داشته است. براساس برآوردهای انجام شده، درآمد صادراتی سیمان سفید برای ایران طی ۱۱ سال گذشته به صورت میانگین حدود ۴ درصد افزایش پیدا کرده است. همچنین ایران ۲/۲ درصد بازار صادراتی سایر سیمان‌ها را نیز در اختیار دارد که درآمد حاصل از آن طی سال‌های گذشته ۹/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. مقصد اصلی صادرات سیمان جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۱ کشورهای همسایه بوده‌اند. مشتری‌های اصلی محصولات سیمانی کشور مانند عراق و کویت، عمدتاً واردکننده کلینکر بوده‌اند که در سایه مزیت بهره‌گیری از انرژی ارزان قیمت و ارائه قیمت‌های بسیار پایین صورت گرفته است. از طرفی عراق، قطر، امارات و روسیه مشتریان اصلی سیمان سفید کشور بوده‌اند. کویت، افغانستان، پاکستان و ترکمنستان نیز

مشتریان اصلی انواع سیمان‌های تیپ کشور بوده‌اند.

برای مقایسه حاشیه سود ناخالص فروش داخلی یا صادرات سیمان یا کلینکر، باید توجه کرد که در اکثر کارخانجات سیمانی، محصولات سیمانی به صورت تحویل در مرز به مشتری‌های خارجی فروخته می‌شود. در حالی که فروش داخلی از طریق بورس کالا انجام شده و درب کارخانه تحویل مشتری می‌شود؛ لذا هزینه حمل محصول تا مرز به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی در هزینه‌های فروش به‌شمار می‌رود. همچنین باید در نظر داشت که در حال حاضر برای صادرات انواع کالا، از جمله سیمان، نرخ مشخصی در گمرک تصویب شده است که اشخاص باید ارزش صادراتی خود را بر مبنای آن نرخ در سامانه یکپارچه عرضه کنند. در بررسی‌ها مشخص شد که در تمامی شرکت‌های صادرکننده حاشیه سود ناخالص فروش داخلی از حاشیه فروش صادراتی بیشتر است. این به آن معنی است که فروش صادراتی در آنها صرفاً برای حفظ سطح تولید و درآمد شرکت و ایجاد درآمدهای ارزی (برای استفاده در واردات تجهیزات) انجام می‌شود و توجیه اقتصادی از جنبه سودآوری نسبت به فروش داخلی ندارد.

با توجه به نکات ذکر شده در متن، به نظر می‌رسد باید استراتژی‌های زیر در حوزه صادرات سیمان مورد توجه قرار گیرد.

۱. در حال حاضر بیشترین تقاضا در منطقه و جهان برای کلینکر و سیمان پرتلند در صادرات محصولات سیمانی، به مرور کاهش یافته و سهم محصولات نهایی از جمله سیمان سفید و سیمان‌های آمیخته در سبد صادراتی کشور افزایش یابد. زیرا این محصولات حاشیه سود مناسب‌تری دارند. در این راستا می‌توان از پیمان‌سازی ارزش حاصل از صادرات به این منظور بهره برد؛ به این صورت که برای محصولاتی مانند کلینکر پیمان‌سازی ۱۰۰ درصدی و محصولات با ارزش افزوده بالاتر مانند مصنوعات سیمان مشمول پیمان‌سازی کمتری شوند.

۲. در حال حاضر ظرفیت بسیار مناسبی در حوزه مصنوعات سیمانی و محصولات پایین دستی آن در بازار منطقه وجود دارد که ارزش آن بیش از ۱۸۰ میلیون دلار برآورد می‌شود و حضور ایران در این بازار کمتر از ۳ درصد است. شرکت‌های سیمانی می‌توانند از این ظرفیت استفاده کرده و به سمت زنجیره پایین دست حرکت کنند تا محصولات متنوع‌تری را به بازار جهانی عرضه کنند. تولید مصنوعات سیمانی و بتنی صادراتی، علاوه بر ایجاد ظرفیت‌های جدید در حوزه صادرات، رقابت موجود در صادرات سیمان و کلینکر را نیز کاهش داده و ارزش آنها را در بازارهای صادراتی افزایش خواهد داد. از طرفی اضافه ظرفیت تولید کلینکر و سیمان در کشور به جای صادرات با حاشیه سود پایین به کشورهای منطقه می‌تواند به محصولات نهایی تبدیل شده و در بازار کشور مصرف شود.

۳. بنگلادش، کویت، سریلانکا، هند، ازبکستان، عمان، افغانستان، روسیه، سوریه، قطر و به صورت منطقه‌ای کشورهای حاشیه اقیانوس هند، کشورهای آفریقایی، کشورهای حوزه CIS، آسیای غربی و حاشیه خلیج فارس از جمله مقاصد صادراتی جذابی هستند که باید توجه ویژه‌تری در حوزه صادرات محصولات سیمانی به آنها متوجه شود. ایجاد شرکت‌های بازرگانی در بعضی از کشورها که دارای کشش بازار مناسب هستند، می‌تواند نیازهای عموم شرکت‌های سیمانی را برآورده کند.

منابع و مآخذ

- [۱]. آمار و اطلاعات گمرک جمهوری اسلامی ایران، سایت گمرک جمهوری اسلامی ایران.
- [2]. Devi, K. S., Lakshmi, V. V., & Alakanandana, A. (2017). Impacts of cement industry on environment-an overview. *Asia Pac. J. Res, 1*, 156-161.
- [3]. *trademap*. (2023). Retrieved from trademap: <https://www.trademap.org>
- [4]. صورت‌های مالی سال مالی منتهی به ۱۴۰۱/۱۲/۲۹ (حسابرسی شده) (۱۴۰۲)، شرکت سیمان خوزستان. سازمان بورس و اوراق بهادار.
- [۵]. صورت‌های مالی سال مالی منتهی به ۱۴۰۱/۱۲/۲۹ (حسابرسی شده) (۱۴۰۲)، شرکت سیمان سفید نیریز. سازمان بورس و اوراق بهادار.
- [۶]. صورت‌های مالی سال مالی منتهی به ۱۴۰۱/۱۲/۲۹ (حسابرسی شده) (۱۴۰۲)، شرکت سیمان شاهرود. سازمان بورس و اوراق بهادار.
- [۷]. صورت‌های مالی سال مالی منتهی به ۱۴۰۱/۱۲/۲۹ (حسابرسی شده) (۱۴۰۲)، شرکت سیمان غرب. سازمان بورس و اوراق بهادار.
- [۸]. صورت‌های مالی سال مالی منتهی به ۱۴۰۱/۱۲/۲۹ (حسابرسی شده) (۱۴۰۲)، شرکت سیمان قائن. سازمان بورس و اوراق بهادار.

گزیده سیاستی

با توجه به اشباع بودن بازار داخلی سیمان و همچنین با نظر به رفتار کشورهای منطقه در این خصوص، امکان توسعه صادرات محصولاتی همچون سیمان سفید و مصنوعات بتنی به مقاصد متنوع‌تر وجود دارد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc@majles.ir